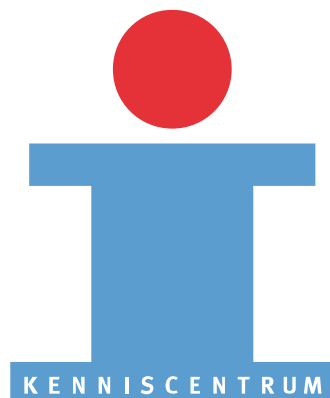


Probleemanalyse VSV regio Stedendriehoek

Ton Eimers
Erik Keppels

KBA Nijmegen

18 juni 2012



beroeps
arbeitsmarkt
sonderwijsmarkt



© 2012 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photo print, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

Samenvatting	1
Inleiding	5
Deel 1 – Kwantitatieve analyses	7
1.1 VSV Stedendriehoek versus normen en streefwaarden	9
1.2 VSV-cijfers vo-scholen	11
1.3 VSV-cijfers mbo-instellingen	15
1.4 VSV-cijfers naar opleidingskenmerken	17
1.5 VSV-cijfers naar achtergrondkenmerken	20
1.6 Overgang vo-mbo: ongediplomeerde instroom en doorstroomuitval	22
1.7 Switchers ROC Aventus	24
1.8 Uitstroomredenen ROC Aventus	25
1.9 VSV op instellingen buiten de RMC regio	28
1.10 Regionale witte vlekken VSV	29
Deel 2 – Huidige aanpak VSV Stedendriehoek	33
2.1 Plusvoorzieningen Stedendriehoek 2010-2012	35
2.2 Effect VSV-maatregelen Stedendriehoek 2008-2011	36
2.3 Regionaal verzuimbeleid	38
2.4 Samenwerking in de regio	40
Deel 3 – VSV-thema's	41
3.1 Regionale samenwerking – Randvoorwaarde voor succes	46
3.2 Signalen volgen - VSV in de onderbouw VO	48
3.3 Signalen volgen - Ongediplomeerde uitstroom havo	49
3.4 Bekende problemen - Overbelasten	51
3.5 Bekende problemen - Verzuim	53
3.6 Bekende problemen - Studiekeuze	55
3.7 Nieuwe problemen - Ongediplomeerde uitstroom vmbo	57
3.8 Nieuwe problemen - VSV in de BBL	60
3.9 Nieuwe problemen - VSV 18+	61
Bijlage 1 – Plusvoorzieningen Stedendriehoek 2010-2012	63
Bijlage 2 – Effect VSV maatregelen Stedendriehoek 2008-2011	67
Bijlage 3 – Regionaal verzuimbeleid	74
Bijlage 4 – Samenwerking in de regio	80
Bijlage 5 – Intentieverklaring	83

Samenvatting

De regionale analyse VSV voor de Stedendriehoek dient als input voor de maatregelen die partijen met elkaar afspreken in het kader van het VSV-convenant 2012-2015. De analyse omvat drie delen, namelijk een deel met kwantitatieve analyses, een deel met een terugblik op de aanpak in de afgelopen jaren en een deel met conclusies en oplossingsrichtingen.

De conclusies zijn geordend aan de hand van een negental thema's. De thema's geven de belangrijkste aandachtspunten weer voor de komende convenantperiode. De aandachtspunten komen voort uit de analyse: waar worden de doelstellingen nog niet gehaald, waar treden belangrijke veranderingen op in de beleidscontext, wat zijn de inhoudelijk belangrijkste zorgpunten? In deze samenvatting bespreken we eerste het algemene beeld van de VSV-problematiek in de regio Stedendriehoek en zoomen dan in op de thema's.

Algemeen beeld

Het algemene beeld van het voortijdig schoolverlaten in de regio Stedendriehoek is niet uitgesproken positief of negatief. De onderstaande tabel toont per onderwijssoort de huidige VSV-percentages, de eindnorm voor 2015, de streefwaarde voor 2015 en in de laatste kolom de percentages voor de landelijk gemiddelde regio. De rode cijfers geven aan waar de norm/streefwaarde nog niet is bereikt, of waar de Stedendriehoek boven het landelijk gemiddelde ligt.

	Huidig	Norm	Streef		Gem. regio
VO onderbouw	0,6	1,0	0,2		0,3
Vmbo	1,0	4,0	1,5		1,7
Havo/vwo	0,2	0,5	0,1		0,3
MBO 1	35,3	22,5	22,5		32,6
MBO 2	13,5	10,0	10,0		13,3
MBO 3-4	4,6	2,75	2,75		4,6

Het voortgezet onderwijs scoort nu al onder de door OCW gestelde norm en ligt dicht bij de streefwaarden. Het mbo heeft – overigens net als in de meeste andere regio's – nog een flinke stap te maken. Ten opzichte van het landelijke gemiddelde wijkt de regio Stedendriehoek nauwelijks af.

Thema's voor de komende jaren

Uit de analyse komen, zoals gezegd, negen thema's naar voren:

VSV in de onderbouw VO	Studie- en beroepskeuze
- Ongediplomeerde uitstroom vmbo	- Uitval in de BBL
- Overbelasten	- VSV 18+
- Ongediplomeerde uitstroom havo	- Regionale samenwerking
- Verzuim	

De thema's signaleren elk een belangrijk aandachtspunt voor de komende VSV-periode, maar zijn ongelijksoortig van aard. We presenteren daarom de thema's in drie groepen:

- Signalen volgen *thema's die nauwlettend gevolg moeten worden*
- Bekende problemen *thema's waaraan al wordt gewerkt, die intensivering vragen*
- Nieuwe problemen *thema's die nieuwe vraagstukken oproepen*

Het thema regionale samenwerking heeft betrekking op een belangrijke randvoorwaarde voor succes in alle maatregelen. Dat thema bespreken we daarom apart.

Thema Regionale samenwerking - randvoorwaarde voor succes

De samenwerking in de regio Stedendriehoek vindt plaats op verschillende niveaus: lokaal, subregionaal en regionaal. De afgelopen jaren is de regionale samenwerking gegroeid. Uit de evaluatie blijkt dat er enerzijds successen zijn behaald (bijvoorbeeld verzuimaanpak), maar dat anderzijds de samenwerkingsconstructies soms als topzwaar of belastend worden ervaren. Voor de komende jaren moet een goede balans worden gevonden tussen de verschillende niveaus van samenwerking: wat kan lokaal of subregionaal en wat moet regionaal? Daarbij gaat het ook om het werkbaar (*mean* en *lean*) houden van de samenwerkingsconstructies.

Signalen volgen - Thema VSV in de onderbouw

De officiële cijfers over VSV in de onderbouw voortgezet onderwijs geven een vertekend beeld van relatief hoge VSV. Uit cijfers en ervaringen van gemeenten en scholen blijkt dat er nauwelijks sprake is van VSV in de onderbouw. De cijfers zijn nu nog niet eenduidig en compleet. Voor de komende jaren is het zaak om op individueel niveau alle VSV-meldingen te controleren en op gemeentelijk niveau alle VSV-meldingen en controles te registreren, met als doel om VSV in de onderbouw feitelijk uit te kunnen sluiten.

Signalen volgen - Thema Ongediplomeerde uitstroom havo

Het VSV-percentages voor de bovenbouw havo/vwo ligt onder de door OCW gestelde norm, maar nog boven de streefwaarde. Terwijl er vanuit de VSV-cijfers voor het havo/vwo geen dwingende noodzaak lijkt om extra aandacht aan het probleem te schenken, vormen de ongediplomeerde uitstromers wel een aandachtspunt. Uit cijfers voor andere regio's blijkt dat bijna één op de tien havisten zonder diploma van school gaat. Een klein deel als VSV-er en de rest als afstromer of doorstromer naar een andere opleiding. Voor de komende jaren is het van belang de ongediplomeerde uitstroom te monitoren om VSV in een latere fase van de loopbaan te voorkomen.

Bekende problemen - Thema overbelasten

Overbelasten zijn jongeren met een meervoudige, complexe problematiek. De regio Stedendriehoek kent een relatief hoog percentage VSV-ers afkomstig uit zogenaamde armoedeprobleemcumulatiegebieden (APC-gebieden). De partijen in de Stedendriehoek hebben juist deze risicogroep, met een stapeling van problemen, in een gemeenschappelijke intentieverklaring als prioriteit aangewezen in de VSV-aanpak. De afgelopen jaren is er in het kader van de plusvoorziening een aanpak met expertisepunten ontwikkeld. Die aanpak wil men uitbouwen en verbeteren. Overbelasting is niet een verschijnsel dat exclusief bij jongeren op de lagere opleidingsniveaus voorkomt. Ook op mbo-niveau 3-4 bijvoorbeeld komt overbelasting veelvuldig voor. Reden om ook voor deze jongeren maatwerkoplossingen te bieden.

Bekende problemen - Thema verzuim

De aanpak van verzuim was een speerpunt in de afgelopen convenantperiode. De aanpak was relatief succesvol blijktens de eigen evaluaties en blijktens het lage VSV-percentages onder 16-17-jarigen. Uit de VSV-cijfers blijkt echter dat een fors deel van de uitval afkomstig is van scholen buiten de regio. Het gaat om jaarlijks meer dan 200 jongeren. In de aanpak van verzuim en VSV wordt hieraan nog te weinig aandacht besteed vanuit de regio Stedendriehoek. Een ander aandachtspunt is het verzuimbeleid in het mbo en dan met name voor niet-leerplichtige leerlingen van 18 jaar en ouder.

Bekende problemen - Thema studiekeuze

Keuzeproblematiek is een belangrijke reden voor voortijdig schoolverlaten. In het mbo blijkt dat onder meer uit de uitstroomredenen en het switchgedrag van deelnemers. Jaarlijks switcht bijna 20 procent van de deelnemers op ROC Aventus van opleiding. Hoewel keuzeproblematiek vooral tot uiting komt in het mbo, liggen de wortels van de problemen vaak al in het vo. De cijfers over doorstroomuitval geven aanwijzingen over de vo-scholen die de meeste VSV-ers in het eerste verblijfsjaar in het mbo afleveren. Het probleem van verkeerde studiekeuzes is bekend, maar gezien het nog altijd hoge uitvalpercentage om deze reden, is er grond voor intensivering van de aanpak.

Nieuwe problemen - Ongediplomeerde uitstroom vmbo

Er zijn voor de regio Stedendriehoek geen cijfers bekend over de ongediplomeerde uitstroom uit het vmbo. Uit cijfers van ROC Aventus is bekend dat 8 procent van de instroom afkomstig uit het vmbo geen diploma heeft. Voor ROC Aventus gaat het om bijna 350 ongediplomeerde instromers (jonger dan 20 jaar) over twee schooljaren gemeten. Voor hen - en voor de uitstroom van het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs - gaat er veel veranderen met het verdwijnen van de drempelloze instroom in het mbo 2-4 en de invoering van de entreeopleiding. In de intentieverklaring die de convenantpartijen hebben getekend, spreken zij hun zorg uit over risicogroepen in het vmbo en in het mbo op niveau 1-2. De hier omschreven problematiek van ongediplomeerde instroom in het mbo raakt de kern van die zorg. Juist op dit punt kan de, door partijen uitgesproken intentie om samen te werken, grote meerwaarde hebben.

Nieuwe problemen - VSV in de BBL

VSV in de beroepsbegeleidende leerweg van het mbo is geen nieuw, maar wel een lang onderzocht probleem. In 2010-2011 verlieten bijna 200 jongeren het mbo als VSV-ers vanuit de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Veruit de meesten van hen (142) volgden een BBL-opleiding op niveau 2. In omvang vormt VSV van BBL-ers een serieus probleem: 17 procent van alle VSV-ers in het mbo in de Stedendriehoek is afkomstig uit de BBL niveau 2. Ten dele zijn de

achtergronden van VSV in de BBL niet anders dan in de BOL. Ook hier spelen overbelasting, leerproblemen en keuzeproblemen een vergelijkbare rol. Voor een ander deel echter gaat het om andere werk- en arbeidsmarktgerelateerde uitvalredenen.

Nieuwe problemen - Thema VSV 18+

Bijna tachtig procent van de VSV-ers in de Stedendriehoek is tussen 18 en 23 jaar oud. De verlenging van de leerplicht (kwalificatieplicht) en intensivering van de leerplichthandhaving (verzuimaanpak) hebben ertoe geleid dat de uitval onder 16-17-jarigen in de Stedendriehoek onder het landelijke gemiddelde ligt. Dat geldt niet voor de 18-plussers. Voor hen geldt bovendien dat zij zich in het grensgebied tussen onderwijs en werk bevinden wanneer zij uitvallen en met verschillende instanties te maken krijgen. De speciale situatie van 18-plussers is reden om daarover in de regio met betrokken partijen in gesprek te gaan en om de doelgroep 18-23 jarigen specifiek in elke maatregel te benoemen.

Inleiding

Vernieuwde VSV-convenanten 2012-2015

Om het aantal voortijdig schoolverlaters in Nederland verder terug te dringen verlengt het ministerie van OCW de VSV-convenanten met RMC-regio's.

In vergelijking met de periode 2008-2011 zijn voor de periode 2012-2015 enkele vernieuwingen aangebracht. Een eerste belangrijke vernieuwing is de gewijzigde methode om naar VSV-cijfers te kijken. Het *percentage nieuwe VSV-ers* komt centraal te staan in plaats van het absolute aantal nieuwe VSV-ers. Daardoor wordt bij het beoordelen van onderwijsinstellingen nu meer recht gedaan aan krimpende en groeiende instellingen.

Een tweede vernieuwing is de *verbeterde meetsystematiek* vanaf schooljaar 2012-2013. Een groot deel van de jongeren die nu nog onterecht geregistreerd staan als VSV-er kunnen worden achterhaald. Het gaat om de volgende 'witte vlekken':

1. Jongeren die vanuit het regulier bekostigd onderwijs overstappen naar niet-bekostigd / particulier onderwijs;
2. Jongeren met vrijstelling leerplicht;
3. Jongeren met een mbo-1 diploma en een baan van minstens 12 uur hebben op de teldatum van 1 oktober;
4. Jongeren die op 1 oktober als VSV-er zijn geteld, maar in de daaropvolgende maanden oktober, november, december alsnog een startkwalificatie halen. Dit is een deel van de examendeelnemers die niet meer als VSV-er geteld wordt;
5. Jongeren die van het vmbo en mbo naar de politieschool of defensieopleidingen gaan;
6. Eerstejaars nieuwkomers, dit zijn buitenlandse jongeren die hier worden opgevangen. Scholen spreken van ISK-leerlingen, anderstaligen, asielzoekers of vreemdelingen.

Vervolgens heeft het ministerie van OCW *norm- en streefwaarden voor diverse onderwijssoorten en -niveaus* vastgesteld. Op deze manier wordt recht gedaan aan de verschillen tussen sectoren en opleidingsniveaus en wordt een beter inzicht verkregen waar verbetering noodzakelijk is. Voor het toekennen van prestatiesubsidies aan onderwijsinstellingen zijn per schooljaar de volgende normen vastgesteld. Naast de prestatienormen heeft het ministerie ook streefwaarden voor 2014-2015 vastgelegd. Voor het mbo zijn deze gelijk aan de prestatienorm in 2014-2015, voor het vo liggen deze een flink stuk lager. Het ministerie geeft hiermee haar ambitie aan.

	Vo onder- bouw	Vmbo boven- bouw	Havo/vwo bovenbouw	Mbo-1	Mbo-2	Mbo-3/4
Norm '12/'13	1%	4%	0,5%	32,5%	13,5%	4,25%
Norm '13/'14	1%	4%	0,5%	27,5%	11,5%	3,5%
Norm '14/'15	1%	4%	0,5%	22,5%	10%	2,75%
Streefwaarde '14/'15	0,2%	1,5%	0,1%	22,5%	10%	2,75%

Tenslotte is de subsidiestroom richting de RMC-regio's vernieuwd. De *huidige middelen voor "onderwijsprogramma's" en "plusvoorzieningen" zijn gebundeld tot de "VSV-regiomiddelen"*. De subsidie gaat net als nu naar de contactschool. Daarbij volstaat één aanvraag en worden de huidige verplichte tussen- en eindrapportages vervangen door één evaluatie. Deze vernieuwing heeft voornamelijk als doel om de administratieve lasten voor instellingen te verlagen.

Regionale probleemanalyse VSV

Voorafgaand aan het indienen van nieuwe plannen (met subsidievraag) voor de nieuwe convenantperiode wordt aan de RMC-regio's gevraagd om een kwantitatieve en kwalitatieve regionale probleemanalyse te maken. Daarvoor kan gebruik worden gemaakt van reeds beschikbare of nieuw verzamelde informatie. De analyse moet leiden tot een scherper inzicht in de VSV-problematiek, conclusies over sterke en zwakke punten in de bestaande aanpak en aanbevelingen voor de nieuwe periode. Het ministerie heeft voor het maken van de probleemanalyse ondersteunende richtlijnen verstrekt in een handreiking. De voorliggende regionale probleemanalyse is op basis van de richtlijnen uitgevoerd.

Intentieverklaring

Op 30 maart 2012 hebben de deelnemende partijen aan het VSV-convenant 2012-2015 regio Stedendriehoek een intentieverklaring ondertekend. Daarin spreken zij hun zorg en verantwoordelijkheid uit voor specifieke risicogroepen in het vmbo en mbo 1-2. De partijen geven aan dat zij zorg willen dragen voor een gezamenlijk afgestemd aanbod voor deze kwetsbare doelgroepen en dat zij zich om het lot van deze groepen zullen bekommeren, ook waar dit niet direct leidt tot reductie van VSV in de door het ministerie bepaalde normen en streefwaarden. De intentieverklaring is opgenomen in de bijlagen.

Procedure regionale analyse

De regionale analyse is gebaseerd op cijfers die zijn aangeleverd door DUO en door verschillende regionale partijen, waaronder de gemeenten, scholen voor voortgezet onderwijs en mbo-instellingen (met name ROC Aventus). Voor de kwalitatieve analyse is gebruik gemaakt van verschillende bestaande verslagen en rapportages, waarvan de belangrijkste zijn opgenomen in de bijlage. Onderdeel van de totstandkoming van de analyse waren de VSV contactpersonenmiddag op 19 april jl., de expertmeeting Plusvoorzieningen op 9 mei jl., de overleggen tussen de VSV-contactpersonen en de VSV-programmamanager, het VSV-projectleidersoverleg, de overleggen tussen contactgemeente en contactschool op bestuurlijk en ambtelijk niveau, het periodiek overleg met OCW en de SOS-beleidsgroep.

Leeswijzer

De regionale probleemanalyse VSV Stedendriehoek is opgesplitst in drie delen. In het eerste deel zijn de kwantitatieve analyses weergegeven. Het tweede deel bevat de analyse van de huidige aanpak VSV in de regio Stedendriehoek. Op basis van de kwantitatieve analyses en de analyse van de huidige VSV-aanpak worden in het derde deel VSV-thema's aan de orde gesteld die een rol kunnen spelen in de afspraken voor de komende periode van VSV-bestrijding.

Deel 1

Kwantitatieve analyses

1.1 VSV Stedendriehoek versus normen en streefwaarden

RMC-regio's worden door het ministerie van OCW op basis van hun percentage nieuwe VSV-ers per onderwijstype/-niveau afgerekend. In overzicht 1a is de huidige stand van zaken (2010-2011) weergegeven. Vanaf 2012-2013 worden onterecht tellende VSV-ers ('witte vlekken') steeds beter in beeld gebracht. Dat zal leiden tot een afname in de VSV-cijfers. Het ministerie heeft het effect van deze witte vlekken ingeschat en gekwantificeerd, zoals in overzicht 1a is weergegeven.

De VSV-percentages van Stedendriehoek 2010-2011 worden in overzicht 1b vergeleken met de door het ministerie vastgestelde *norm- en streefwaarden*.

In overzicht 1c worden de VSV-percentages van Stedendriehoek 2010-2011 vergeleken met een aantal spiegelregio's en de gemiddelde regio in Nederland.

Overzicht 1a¹ - Nieuwe VSV-ers (%) Stedendriehoek schooljaar 2010-2011

	Vo onder- bouw	Vmbo bo- venbouw	Havo/vwo bovenbouw	Mbo-1	Mbo-2	Mbo-3/4
Oude meetsystematiek	1,2%	2,1%	0,7%	40,3%	14,5%	4,9%
Effect witte vlekken	-0,6%	-1,1%	-0,5%	-5,0%	-1,0%	-0,3%
Nieuwe meetsystematiek	0,6%	1,0%	0,2%	35,3%	13,5%	4,6%

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11).

Overzicht 1b - Nieuwe VSV-ers (%), normen en -streefwaarden

	Vo onder- bouw	Vmbo bo- venbouw	Havo/vwo bovenbouw	Mbo-1	Mbo-2	Mbo-3/4
Nieuwe meetsystematiek						
Stedendriehoek '10-'11	0,6%	1,0%	0,2%	35,3%	13,5%	4,6%
Norm '12/'13	1,0%	4,0%	0,5%	32,5%	13,5%	4,25%
Norm '13/'14	1,0%	4,0%	0,5%	27,5%	11,5%	3,50%
Norm '14/'15	1,0%	4,0%	0,5%	22,5%	10,0%	2,75%
Streefwaarde '14/'15	0,2%	1,5%	0,1%	22,5%	10,0%	2,75%

Bron – Handreiking voor het maken van een regionale analyse 2012-2015 betreffende het voorkomen van VSV

1 VO onderbouw is inclusief 3^e brugjaar, havo/vwo bovenbouw vanaf 3^e leerjaar.

Overzicht 1c - Nieuwe VSV-ers (%) schooljaar 2010-2011

	Vo onder- bouw	Vmbo bo- venbouw	Havo/vwo bovenbouw	Mbo-1	Mbo-2	Mbo-3/4
<i>Nieuwe meetsystematiek</i>						
Stedendriehoek	0,6%	1,0%	0,2%	35,3%	13,5%	4,6%
Utrecht	0,3%	2,5%	0,6%	38,2%	14,6%	6,4%
IJssel-Vecht	0,0%	0,2%	0,1%	32,6%	10,6%	3,2%
Arnhem/Nijmegen	0,1%	1,3%	0,3%	33,7%	14,8%	5,3%
Twente	0,6%	0,9%	0,0%	27,4%	10,9%	3,1%
Gemiddelde regio	0,3%	1,7%	0,3%	32,6%	13,3%	4,6%

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio's Stedendriehoek (11) / Utrecht (19) / IJssel-Vecht (10) / Arnhem/Nijmegen (14) / Twente (12).

Voor bepaling van het uitgangspunt in de Stedendriehoek kijken we naar de norm, streefwaarde en de gemiddelde regio en de spiegelregio's.

Onderbouw VO:	norm wordt nu al gehaald, maar de streefwaarde nog niet. VSV-percentage is twee keer zo hoog als in gemiddelde regio.
Bovenbouw vmbo:	norm en streefwaarde worden nu al gehaald en het VSV-percentage ligt onder gemiddelde regio.
Bovenbouw havo/vwo:	norm wordt al gehaald, maar de streefwaarde nog niet, VSV-percentage onder gemiddelde regio.
MBO 1:	norm en streefwaarde worden nog niet gehaald, VSV-percentage ligt boven gemiddelde regio.
MBO 2:	norm en streefwaarde worden nog niet gehaald, VSV-percentage ligt net boven gemiddelde regio.
MBO 3-4:	norm en streefwaarde worden nog niet gehaald, VSV-percentage is gelijk aan gemiddelde regio.

1.2 VSV-cijfers vo-scholen

Het vo in de Stedendriehoek kent 285 nieuwe VSV-ers in 2010-2011. In overzicht 2a is weergegeven van welke scholen zij afkomstig zijn. Om een idee te krijgen van de grootte van de vo-school is ook het aantal leerlingen weergegeven.

De VSV-cijfers zijn afkomstig van DUO en hebben betrekking op de bij DUO geregistreerde voortijdig schoolverlaters. Daarin zijn niet verwerkt de effecten van de zogenaamde witte vlekken (zie vorig hoofdstuk). Naar eigen inschatting van het ministerie is het percentage werkelijke VSV-ers lager wanneer de witte vlekken in de registratie worden weggewerkt. Voor het voortgezet onderwijs (onderbouw, bovenbouw vmbo en bovenbouw havo/vwo) in de regio Stedendriehoek ligt het werkelijk aantal VSV-ers naar schatting de helft of meer lager.

De scholen in de regio hebben zelf aangegeven dat het werkelijke aantal VSV-ers lager ligt dan de door DUO opgegeven aantallen. In hoofdstuk 1.10 over de witte vlekken komen we hierop terug.

Overzicht 2a – Leerlingen & nieuwe VSV-ers per vo-school (min. 150 dlrs uit Stedendriehoek)

	2010-2011		
	Aantal leerlingen	Nieuwe VSV-ers (aantal)	Nieuwe VSV-ers (%)
AOC Oost	583	7	1,2
Baudartius College	1.290	9	0,7
CVO Apeldoorn	3.215	45	1,4
Carmel College Salland	336	1	0,3
De Noordgouw	384	0	0,0
Etty Hillesum Lyceum	4.513	51	1,1
Gymnasium Apeldoorn	575	5	0,9
Het Stedelijk	1.001	27	2,7
Isendoorn College	1.372	10	0,7
Jacobus Fruijtier SGM	611	10	1,6
Openbare SGM Apeldoorn	2.671	24	0,9
RK SGM Veluws College	3.409	34	1,0
Rsgm Noord Oost Veluwe	770	7	0,9
SGM De Waerdenborch	431	3	0,7
SGM van de Capellen	516	6	1,2
Staring College	838	5	0,6
Vrije School Zutphen-Groningen	792	10	1,3
Overige vo-instellingen	744	31	4,2
Totaal RMC Stedendriehoek	24.051	285	1,2

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11)

De meeste nieuwe VSV-ers zijn afkomstig van de grootste scholen in de regio: Etty Hillesum Lyceum (51), CVO Apeldoorn (45), RK SGM Veluws College (34), Het Stedelijk (27) en Openbare SGM Apeldoorn (24). Gezamenlijk is dit bijna tweederde van de 285 VSV-ers uit Steden-

driehoek. Niet onlogisch, aangezien meer dan 60 procent van alle vo-leerlingen onderwijs volgt op één van deze vijf scholen.

In overzicht 2b zijn de VSV-percentages per vo-school weergegeven voor de drie onderwijstypen die het ministerie onderscheidt in het vo. In hetzelfde overzicht zijn de normen en streefwaarden geplaatst. De cijfers per vo-school zijn exclusief het verwachte effect van de witte vlekken, de normen en streefwaarden inclusief dat effect.

Overzicht 2b - Nieuwe VSV-ers per vo-school naar onderwijstype

	Nieuwe VSV-ers 2010-2011					
	Vo onderbouw (aantal) (%)		Vmbo bovenbouw* (aantal) (%)		Havo/vwo bovenbouw (aantal) (%)	
Exclusief witte vlekken						
AOC Oost	2	0,7	5	1,7	-	-
Baudartius College	2	0,4	1	0,8	6	0,9
CVO Apeldoorn	21	1,6	20	2,9	4	0,3
Carmel College Salland	0	0,0	1	1,1	0	0,0
Etty Hillesum Lyceum	34	1,6	14	1,7	3	0,2
Gymnasium Apeldoorn	2	0,9	-	-	3	0,9
Het Stedelijk	9	2,3	10	2,6	8	3,5
Isendoorn College	4	0,7	1	0,8	5	0,8
Jacobus Fruijtier SGM	4	1,4	5	3,7	1	0,5
Openbare SGM Apeldoorn	5	0,5	16	2,0	3	0,3
RK SGM Veluws College	11	0,7	16	2,0	7	0,7
Rsgm Noord Oost Veluwe	1	0,3	3	1,4	3	1,3
SGM De Waerdenborch	2	1,0	1	0,7	0	0,0
SGM van de Capellen	4	1,3	0	0,0	2	2,4
Staring College	3	0,9	1	0,6	1	0,3
Vrije School Zutphen-Groningen	3	1,0	1	0,6	6	1,7
Overige vo-instellingen	13	2,8	15	6,8	3	1,7
Totaal RMC Stedendriehoek '10-'11	120	1,2	110	2,1	55	0,7
<i>Inclusief witte vlekken</i>						
Prognose RMC Stedendriehoek '10-'11		0,6		1,0		0,2
Norm '12/'13		1,0		4,0		0,5
Norm '13/'14		1,0		4,0		0,5
Norm '14/'15		1,0		4,0		0,5
Streefwaarde '14/'15		0,2		1,5		0,1

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11)

* *vmbo bovenbouw is inclusief vm2 (3-4 bb-lw)*

De meeste scholen voldoen nu al aan de norm voor de onderbouw vo. CVO Apeldoorn, Etty Hillesum Lyceum, Het Stedelijk, Jacobus Fruijtier SGM en SGM van de Capellen doen dat nu nog niet. Met de witte vlekken in beeld (VSV daalt met 0,6%-punt) zal naar verwachting alleen Het Stedelijk niet voldoen aan de norm. Het gaat bij deze school nu om 9 nieuwe VSV-ers. De streefwaarde wordt door de meeste scholen nog niet gehaald.

In de bovenbouw van de vmbo voldoen alle scholen aan de norm. Circa de helft van de scholen voldoet ook al aan de streefwaarde. Met inbegrip van het verwachte effect van de witte vlekken (VSV daalt met 1,1%-punt) zullen de meeste scholen ook de streefwaarde halen.

Acht scholen voldoen niet aan de norm voor de bovenbouw havo/vwo, te weten Baudartius College, Gymnasium Apeldoorn, Het Stedelijk, Isendoorn College, RK SGM Veluws College, Rsgm Noord Oost Veluwe, SGM van de Capellen en Vrije School Zutphen-Groningen. Per school gaat het telkens om kleine aantallen VSV-ers. Het in beeld brengen van de witte vlekken kan dan ook tot gevolg hebben dat de norm wel wordt gehaald. Gemiddeld verwacht het ministerie dat de witte vlekken het VSV zullen laten dalen met 0,5%-punt voor de bovenbouw havo/vwo.

1.3 VSV-cijfers mbo-instellingen

In overzicht 3a zijn het aantal deelnemers en nieuwe VSV-ers 2010-2011 per mbo-instelling weergegeven.

Overzicht 3a – Deelnemers & nieuwe VSV-ers per mbo-instelling (min. 100 dlrs uit Stedendriehoek)

	2010-2011 (voorlopige cijfers)		
	Aantal deelnemers	Nieuwe VSV-ers (aantal)	Nieuwe VSV-ers (%)
AOC De Groene Welle	107	5	4,7
AOC Oost	242	12	5,0
C I B A P	212	13	6,1
Helicon Opleidingen	188	13	6,9
Hoornbeeck College	144	4	2,8
Landstede	452	29	6,4
ROC Aventus	7.030	598	8,5
ROC Deltion College	1.012	64	6,3
ROC Graafschap College	159	4	2,5
ROC van Twente	129	7	5,4
Rijn IJssel	525	47	9,0
Overige mbo-instellingen	444	35	7,9
Totaal Stedendriehoek	10.644	831	7,8

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11)

Tweederde van alle mbo-deelnemers uit de Stedendriehoek volgt een opleiding bij ROC Aventus. Er komen dan ook 598 van de 831 nieuwe VSV-ers in 2010-2011 van Aventus. Overige concentraties VSV-ers van betekenis komen van ROC Deltion College (64), Rijn IJssel (47) en Landstede (29).

In overzicht 3b is het aantal nieuwe VSV-ers per instelling verder uitgesplitst naar de drie niveaus die het ministerie onderscheidt in haar prestatienormen. In hetzelfde overzicht zijn de normen en streefwaarden geplaatst. De cijfers per mbo-instelling zijn exclusief het verwachte effect van de witte vlekken, de normen en streefwaarden inclusief dat effect.

Overzicht 3b - Nieuwe VSV-ers per mbo-instelling naar niveau

	Nieuwe VSV-ers 2010-2011					
	Mbo-1		Mbo-2		Mbo-3/4	
	(aantal)	(%)	(aantal)	(%)	(aantal)	(%)
Exclusief witte vlekken						
AOC De Groene Welle	-	-	2	11,8	3	3,3
AOC Oost	4	80,0	3	5,2	5	2,8
C I B A P	-	-	3	11,1	10	5,4
Helicon Opleidingen	-	-	5	9,8	8	5,9
Hoornbeeck College	-	-	1	25,0	3	2,4
Landstede	-	-	11	15,9	18	4,7
ROC Aventus	54	41,2	282	15,3	262	5,2
ROC Deltion College	6	46,2	28	14,1	30	3,8
ROC Graafschap College	0	0,0	1	2,4	3	2,7
ROC van Twente	-	-	3	9,7	4	4,2
Rijn IJssel	4	36,4	17	17,7	26	6,2
Overige mbo-instellingen	3	50,0	14	13,6	18	5,4
Totaal RMC Stedendriehoek '10-'11	71	40,3	370	14,5	390	4,9
<i>Inclusief witte vlekken</i>						
Prognose RMC Stedendriehoek '10-'11		35,3		13,5		4,6
Norm '12/'13		32,5		13,5		4,25
Norm '13/'14		27,5		11,5		3,50
Norm '14/'15		22,5		10,0		2,75
Streefwaarde '14/'15		22,5		10,0		2,75

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11)

RMC Stedendriehoek voldoet als geheel niet aan de normen en streefwaarden die het ministerie heeft gesteld voor het mbo. Ook de prognose voor Stedendriehoek als we de witte vlekken in beeld krijgen, is nog niet afdoende om de normen te halen. Bovendien gelden voor het mbo steeds strengere normen.

De grootste instelling, ROC Aventus, presteert slechter dan het regionale gemiddelde en voldoet dan ook op alle niveaus nog niet aan de normen gesteld door het ministerie.

1.4 VSV-cijfers naar opleidingskenmerken

In overzicht 4a zijn de absolute aantallen deelnemers en nieuwe VSV-ers 2010-2011 weergegeven naar diverse onderwijstypen/-niveaus.

Overzicht 4a - Nieuwe VSV-ers 2010-2011 (voorlopige cijfers): naar onderwijstype/-niveau

	Aantal deelnemers	Nieuwe VSV-ers 2010-2011	
		(aantal)	(%)
VO Stedendriehoek	24.051	285	1,2
• brug 1-2	8.532	80	0,9
• lwoo 1-2	1.619	37	2,3
• brug 3	159	3	1,9
• lwoo 3-4_bb-lw	778	26	3,3
• lwoo 3-4_kb-lw	538	9	1,7
• lwoo 3-4_tl-gl	226	3	1,3
• vmbo 3-4_bb-lw	318	14	4,4
• vmbo 3-4_kb-lw	945	20	2,1
• vmbo 3-4_tl-gl	2.486	37	1,5
• havo 3-5	3.956	34	0,9
• vwo 3-6	4.446	21	0,5
• vm2 3-4_bb-lw	48	1	2,1
MBO Stedendriehoek	10.644	831	7,8
• Bol 1	138	51	37,0
• Bol 2	1.566	228	14,6
• Bol 3	1.873	120	6,4
• Bol 4	5.099	239	4,7
• Bbl 1	38	20	52,6
• Bbl 2	985	142	14,4
• Bbl 3	717	26	3,6
• Bbl 4	228	5	2,2
RMC Stedendriehoek totaal	34.695	1.116	3,2

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio 11 Stedendriehoek

Qua absolute aantallen is het VSV-probleem vooral op het mbo te vinden. Circa driekwart van de ruim 1.100 nieuwe VSV-ers komt van het mbo. De bol niveau 2 en 4 nemen de meeste VSV-ers voor hun rekening, respectievelijk 228 en 239. Aandachtspunt in het mbo is de uitval in de bbl niveau 2 (aantal 142). Procentueel is de uitval daar bijna even hoog als in de bol.

In het vo zijn de cijfers over de onderbouw reden voor andere toelichting. Volgens de VSV-Atlas verlaten 120 jongeren de onderbouw als VSV-er. Rekening houdend met het, door het ministerie aangegeven, verwachte effect van de witte vlekken² zou het daadwerkelijk aantal nieuwe VSV-ers circa 60 bedragen. In hoofdstuk 3.1 komen we op dit onderwerp terug en laten we zien

² Zie overzicht 1a in hoofdstuk 1.1

dat er geen reden is om aan te nemen dat er daadwerkelijk zoveel VSV-ers zijn in de onderbouw.

Let op!

De overzichten 4b, 4c en 4d hebben betrekking op ROC Aventus en niet op de gehele RMC regio Stedendriehoek. Het aantal VSV-ers is groter dan blijkt uit hoofdstuk 1.3, omdat nu ook de VSV-ers woonachtig buiten de Stedendriehoek zijn meegeteld.

In overzicht 4b zijn de VSV-ers van ROC Aventus naar sector weergegeven.

Overzicht 4b – Nieuwe VSV-ers 2010-2011 ROC Aventus; naar sector

	Aantal deelnemers	Nieuwe VSV-ers 2010-2011	
		(abs.)	(%)
Economie	3.583	320	8,9
Techniek	2.889	204	7,1
Zorg en Welzijn	2.784	191	6,9
Combinatie	61	27	44,3
ROC Aventus totaal	9.317	742	8,0

Bron – ROC Aventus / DUO voorlopige cijfers 2010-2011

Ruim 40 procent van de nieuwe VSV-ers komt van de sector economie, ruim een kwart van techniek en ook ruim een kwart van zorg en welzijn.

In overzicht 4c is VSV in het eerste verblijfsjaar van het mbo onderzocht. Er wordt onderscheid gemaakt tussen jongeren tot 18 jaar en volwassenen van 18 jaar en ouder.

Overzicht 4c – VSV in het eerste verblijfsjaar van het mbo

2010-2011 (voorlopige cijfers)	ROC Aventus	Totaal alle ROC's
Verblijfsjaar 1 mbo		
• Aantal deelnemers	2.550	97.679
• Nieuwe VSV-ers (abs.)	198	8.053
• Nieuwe VSV-ers (%)	7,8%	8,2%
Tot 18 jaar		
• Aantal deelnemers	1.294	48.520
• Nieuwe VSV-ers (abs.)	30	1.571
• Nieuwe VSV-ers (%)	2,3%	3,2%
18 jaar en ouder		
• Aantal deelnemers	1.256	49.159
• Nieuwe VSV-ers (abs.)	168	6.482
• Nieuwe VSV-ers (%)	13,4%	13,2%

* Leeftijd is gemeten op het eind van de meetperiode (1 okt. 2011).

** Cijfers hebben betrekking op alle deelnemers van ROC Aventus en niet alleen zij die wonen in Stedendriehoek.

Het VSV-percentage in het eerste jaar mbo ligt bij het grootste ROC in de regio (ROC Aventus) lager dan landelijk gemiddeld en ook het VSV-percentage van leerplichtigen (jonger dan 18) ligt lager. VSV bij 18 jarigen en ouder ligt juist iets boven het landelijke gemiddelde.

Het ministerie heeft ook VSV-percentages in verdere verblijfsjaren vrijgegeven, echter alleen voor de groep 18-plussers. Reden is dat VSV vooral plaatsvindt bij 18-plussers. In overzicht 4d is voor ROC Aventus het percentage nieuwe VSV-ers voor de eerste vier leerjaren gepresenteerd, afgezet tegen het gemiddelde van alle ROC's in Nederland.

Overzicht 4d - Percentage nieuwe VSV-ers (18jr. en ouder) naar leerjaar

2010-2011 (voorlopige cijfers)	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4
ROC Aventus	13,4%	11,0%	7,7%	6,2%
Totaal alle ROC's	13,2%	10,7%	8,2%	6,1%

* Dit overzicht heeft betrekking op deelnemers die op het eind van de meetperiode (1 okt. 2011) 18 jaar of ouder waren.

** Dit overzicht heeft betrekking op alle deelnemers van de betreffende instellingen en niet alleen die uit Stedendriehoek.

ROC Aventus wijkt in dit opzicht niet veel af van het totaal van alle ROC's in Nederland. In leerjaar 1, 2 en 4 is het percentage VSV-ers iets hoger dan landelijk en in leerjaar 3 wat lager.

1.5 VSV-cijfers naar achtergrondkenmerken

Let op! In dit hoofdstuk worden regionale cijfers met landelijke cijfers vergeleken. Echter, regionale cijfers zijn niet zonder meer vergelijkbaar met landelijke cijfers, omdat een andere afbakening van deelnemers en VSV-ers wordt aangehouden. Een betrouwbare vergelijking met het landelijke gemiddelde is niet voorhanden als het gaat om de uitsplitsing naar achtergrondkenmerken. Naar onderwijstype/-niveau is dit wel mogelijk, zie overzicht 1c in hoofdstuk 1.

VSV vindt relatief vaker plaats onder mannen, 18-plussers, allochtonen en deelnemers uit armoedeprobleemcumulatiegebieden. Dat is voor de Stedendriehoek niet anders dan voor de rest van Nederland. De in dit hoofdstuk gepresenteerde VSV-cijfers naar achtergrondkenmerken worden daarom alleen gebruikt om zicht te krijgen op verschillen in de deelnemersopbouw van Stedendriehoek en Nederland als geheel. Is op basis van de deelnemersopbouw van de Stedendriehoek te verwachten dat het VSV-percentage boven of juist onder het landelijke gemiddelde ligt? Achtereenvolgens worden cijfers gepresenteerd naar geslacht (overzicht 5a), leeftijd (overzicht 5b), etniciteit (overzicht 5c) en naar APC-gebied (overzicht 5d).

Overzicht 5a - Nieuwe VSV-ers 2010-2011 naar geslacht

	Stedendriehoek		Nederland	
Nieuwe VSV-ers '10-'11 (abs.)	1.116	3,2%	38.568	2,9%
- Man	656	3,8%	22.921	3,4%
- Vrouw	460	2,7%	15.647	2,4%

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11)

Overzicht 5b - Nieuwe VSV-ers 2010-2011 naar leeftijd

	Stedendriehoek		Nederland	
Nieuwe VSV-ers '10-'11 (abs.)	1.116	3,2%	38.568	2,9%
- t/m 15 jaar	118	0,9%	1.239	0,2%
- 16 - 17 jaar	124	1,3%	5.809	1,6%
- 18 - 20 jaar	701	7,5%	25.152	7,2%
- 21 - 22 jaar	173	8,0%	6.368	7,6%

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11)

Overzicht 5c - Nieuwe VSV-ers 2010-2011 naar etniciteit

	Stedendriehoek		Nederland	
Nieuwe VSV-ers '10-'11 (abs.)	1.116	3,2%	38.568	2,9%
- Autochtoon	838	2,9%	23.548	2,3%
- Westers allochtoon	76	4,2%	3.032	3,9%
- Niet-westers allochtoon	177	4,5%	10.838	5,1%
- Onbekend	25	35,7%	1.150	36,4%

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11)

Overzicht 5d - Nieuwe VSV-ers 2010-2011 naar armoedeprobleemcumulatiegebied (APC)³

	Stedendriehoek		Nederland	
Nieuwe VSV-ers '10-'11 (abs.)	1.116	3,2%	38.568	2,9%
- Niet woonachtig in APC	976	3,0%	28.636	2,5%
- Wel woonachtig in APC	140	5,9%	9.932	5,3%

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11)

Het algemene VSV-percentage ligt in de Stedendriehoek op 3,2 procent en daarmee 0,3 procent hoger dan het landelijke gemiddelde. Als we kijken naar de specifieke kenmerken als geslacht, leeftijd, etniciteit en woongebied, dan zien we voor de meeste kenmerken het algemene beeld van een ongeveer 0,3 procent hogere VSV. Een paar bijzonderheden vallen op:

- Het VSV-percentage tot en met 15 jaar ligt beduidend hoger dan het landelijke gemiddelde. Dit is waarschijnlijk toe te rekenen aan het relatief hoge percentage veronderstelde VSV in de onderbouw voortgezet onderwijs. Zie daarvoor hoofdstukken 1.4 en 3.1.
- Het VSV-percentage onder 16-17-jarigen ligt relatief laag, mogelijk als gevolg van de in de afgelopen periode geïntensiveerde verzuimaanpak (zie hoofdstuk 2.3).
- VSV in de Stedendriehoek is minder vaak een probleem van niet-westerse allochtonen dan landelijk gemiddeld. Het percentage VSV ligt onder autochtonen relatief hoger.
- Het onderscheid naar APC-gebieden laat zien dat jongeren uit een APC-gebied eerder uitvalen. Dat fenomeen is in de Stedendriehoek vergelijkbaar aanwezig. Het lijkt erop dat VSV onder jongeren uit een APC-gebied in de Stedendriehoek iets hoger ligt dan op grond van het gemiddelde verwacht kon worden.

³ De volgende postcodes zijn voor 2009-2010 gekenmerkt als APC-gebieden in de RMC regio Stedendriehoek: Zutphen: 7202 – 7203 – 7204; Apeldoorn: 7323; Deventer: 7413 – 7415 – 7416 – 7417.
De volgende postcodes zijn voor 2011-2012 gekenmerkt als APC-gebieden in de RMC regio Stedendriehoek: Zutphen: 7202 – 7204; Apeldoorn: 7323 – 7331; Deventer: 7413 – 7415 – 7416 – 7417.

1.6 Overgang vo-mbo: ongediplomeerde instroom en doorstroomuitval

De overgang van het voortgezet onderwijs naar het middelbaar beroepsonderwijs is een belangrijk moment waarop VSV zich voordoet en wordt door het ministerie als een kritieke fase bestempeld. Dit geldt vooral voor jongeren die het voortgezet onderwijs ongediplomeerd verlaten.

De grootste ROC in de Stedendriehoek, ROC Aventus, houdt bij welk deel van haar deelnemers is ingestroomd zonder diploma. In overzicht 6a is de ongediplomeerde instroom vanuit het vmbo weergegeven, in overzicht 6b vanuit de havo/vwo.

Overzicht 6a – Instroom bij ROC Aventus vanuit vmbo⁴

Instroom vanuit vmbo	
Gediplomeerd	3.920 (92%)
Ongediplomeerd	345 (8%)

Bron – Registratie Tribe van ROC Aventus.

Circa 8 procent van de instromers in ROC Aventus vanuit het vmbo is ongediplomeerd. De relatief hoogste ongediplomeerde vmbo-instroom komt vanuit de basisberoepsgerichte leerweg.

Overzicht 6b – Instroom bij ROC Aventus vanuit havo/vwo⁵

Instroom vanuit havo/vwo	
Gediplomeerd	209 (72%)
Ongediplomeerd	80 (28%)

Bron – Registratie Tribe van ROC Aventus.

Van alle deelnemers die uit de havo/vwo het ROC Aventus instromen, doet 28 procent dit ongediplomeerd. Over twee schooljaren gaat het om ongeveer 80 ongediplomeerde havisten / vwo-ers.

In overzicht 6c is de doorstroomuitval mbo weergegeven. Het bevat de deelnemers, VSV-ers en percentage VSV per vo-school dat binnen een jaar na inschrijving op het mbo is uitgevallen in 2010-2011. Het overzicht is weergegeven voor de grootste vo-scholen in de Stedendriehoek met minimaal 150 deelnemers.

4 Het betreft de instroom van jongeren onder de 20 jaar in de schooljaren 2010-2011 en 2011-2012.

5 Het betreft de instroom van jongeren onder de 20 jaar in de schooljaren 2010-2011 en 2011-2012.

Overzicht 6c – Doorstroomuitval vanuit vo in eerste jaar op mbo, 2010-2011 in Stedendriehoek

Vo-school	Deelnemers	VSV-ers	VSV-ers (%)
Vrije school Zutphen-Groningen	94	13	13,8%
Isendoorn College	77	7	9,1%
Christelijk Voortgezet Onderwijs Apeldoorn	384	28	7,3%
Etty Hillesum Lyceum	425	23	5,4%
Rooms Katholieke Scholengemeenschap Veluws College	314	15	4,8%
Het Stedelijk, scholengroep	253	11	4,3%
Baudartius College Chr SGM	95	4	4,2%
Rsgm Noord Oost Veluwe	122	5	4,1%
Openbare Scholengemeenschap Apeldoorn	400	16	4,0%
Jacobus Fruijtier Scholengemeenschap	408	12	2,9%
De Waerdenborch Scholengemeenschap	256	6	2,3%
Staring College Regionale Scholengemeenschap	202	3	1,5%

Bron – Ministerie van OCW

Een drietal vo-scholen presteert relatief ruim slechter dan de overige vo-scholen. Van deze drie scholen verlaten relatief veel doorstromers naar het mbo al in het eerste jaar de mbo-instelling en worden VSV-er. Het zijn de Vrije school Zutphen-Groningen (13,8%, inclusief leerlingen van de vestiging in Groningen), Isendoorn College (9,1%) en Christelijk Voortgezet Onderwijs Apeldoorn (7,3%).

1.7 Switchers ROC Aventus

Eenmaal aangekomen op het mbo is het gevaar van VSV nog niet over. Uitval op het mbo is deels het gevolg van een verkeerde studie- of beroepskeuze (zie ook het volgende hoofdstuk). Keuzeproblematiek uit zich ook in het switchgedrag van de deelnemers. Het komt geregeld voor dat deelnemers switchen van opleiding en soms zelfs van sector.

In overzicht 7 is voor het schooljaar 2010-2011 het aantal en percentage opleidingswitchers van ROC Aventus weergegeven.

Overzicht 7 – Switchers ROC Aventus schooljaar 2010-2011

Sector, start	Opleiding switchers	Aantal deelnemers	Opleiding switchers (%)
Economie	570	2.438	23%
Gezondheid	407	2.902	14%
Horeca, Toerisme & Recreatie	258	1.512	17%
Mobiel	340	2.208	15%
Ondernemen	566	2.768	20%
Techniek	590	2.601	23%
Welzijn	537	2.361	23%
Totaal	3.268	16.790	19%

Bron – Registratie Tribe van ROC Aventus.

In totaal zijn 3.268 of bijna 20 procent van de 16.790 deelnemers op ROC Aventus geswitcht van opleiding in het schooljaar 2010-2011. Het betreft hier alle deelnemers van ROC Aventus, dus inclusief woonachtig buiten de Stedendriehoek en ouder dan 22 jaar. Van deze 3.268 switchers vertrekt een vijfde (632) naar een opleiding in een andere sector. Vanuit alle sectoren wordt er geswitcht. Het meest vanuit economie, techniek en welzijn (allen 23%), het minst vanuit gezondheid (14%) en mobiel (15%).

1.8 Uitstroomredenen ROC Aventus

In overzicht 8a zijn de uitstroomredenen van schooljaar 2011-2012 voor ROC Aventus weergegeven. Het gaat niet alleen om redenen van VSV, ook niet alleen om redenen van uitval, maar om alle redenen van uitstroom. Zo heeft bijvoorbeeld een belangrijk deel (12%) betrekking op uitstroom naar een opleiding op een andere onderwijsinstelling. Daarbij heeft 3 procent van de uitgestroomde deelnemer weliswaar geen startkwalificatie, maar hebben ze wel een succesvol resultaat (namelijk diploma mbo-1) behaald.

Overzicht 8a - Uitstroomredenen mbo bij ROC Aventus

	Abs.	%
Niet gemotiveerd	100	16%
Opl. ander ROC/instituut	75	12%
Te veel verzuim	63	10%
Baan	51	8%
Privéomstandigheden	51	8%
Verkeerde keuze	47	8%
Onvoldoende resultaat	44	7%
Opleiding te moeilijk	34	6%
Gezondheidsredenen	24	4%
Terug naar VO	19	3%
Geslaagd niveau 1	18	3%
Verhuizing	16	3%
Ontslag genomen	10	2%
Ontslag gekregen	10	2%
Combinatie opl./werk te zwaar	9	1%
Gezondheidsredenen ivm beroep	9	1%
Geen werkgever	7	1%
Langdurige ziekte	5	1%
Onbekend	5	1%
Geen praktijkovereenkomst	5	1%
Zwangerschap	4	1%
Geen geld	4	1%
Wangedrag	3	0%
Praktijkovereenkomst verbroken	2	0%
Overlijden	1	0%
Detentie/Justitietraject	1	0%
Wijziging werkgever (branche)	1	0%
Totaal (n=100%)	n = 618	100%

Bron – Uitstroomredenen uit registratie Tribe, RO C Aventus. Het betreft uitgestroomde leerlingen in de periode 2-10-2011 t/m 29-2-2012

Om een scherper beeld te krijgen van de uitstroomredenen uit overzicht 8a zijn ze in overzicht 8b ondergebracht in de vijf categorieën die in de Basisregistratie Onderwijsnummer worden gehanteerd.

Overzicht 8b - Uitstroomredenen mbo bij ROC Aventus

Persoonsgebonden, geen invloed			
Gezondheidsredenen	VSV	24	
Terug naar VO	VSV	19	
Verhuizing	geen diploma	16	
Gezondheidsredenen ivm beroep	VSV	9	
Langdurige ziekte	geen diploma	5	
Geen geld	VSV	4	
Zwangerschap	geen diploma	4	
Overlijden	geen diploma	1	
Detentie/Justitietraject	geen diploma	1	
Wangedrag	VSV	3	
		86	14%
Persoonsgebonden, geen invloed op oorzaak, wel opvang			
Niet gemotiveerd	VSV	100	
Prive-omstandigheden	VSV	51	
		151	24%
Instellingsgebonden factoren			
Te veel verzuim	VSV	63	
Onvoldoende resultaat	VSV	44	
Opleiding te moeilijk	VSV	34	
Combinatie opl./werk te zwaar	VSV	9	
		150	24%
Studie- en beroepskeuzegebonden factoren			
Opl. ander ROC/instituut	geen diploma	75	
Verkeerde keuze	VSV	47	
		122	20%
Arbeidsmarkt- en (externe) gebonden factoren			
Baan	geen diploma	51	
Ontslag genomen	VSV	10	
Ontslag gekregen	VSV	10	
Geen werkgever	VSV	7	
Geen praktijkovereenkomst	VSV	5	
Praktijkovereenkomst verbroken	geen diploma	2	
Wijziging werkgever (branche)	geen diploma	1	
		86	14%
Onbekend	VSV	5	1%
Geen uitval / geslaagd niveau 1	VSV	18	3%
Totaal		618	100%

Bron – Uitstroomredenen uit registratie Tribe, RO C Aventus. Het betreft uitgestroomde leerlingen in de periode 2-10-2011 t/m 29-2-2012

In bijna een kwart van de uitstroom zijn de factoren instellingsgebonden. Te veel verzuim is binnen deze categorie de belangrijkste reden.

Tevens geldt voor bijna een kwart van de uitstroom dat de redenen weliswaar persoonsgebonden zijn, maar dat de instelling wel iets kan doen met behulp van opvang. De meest voorkomende uitstroomreden is 'niet gemotiveerd' (16%). 'Niet gemotiveerd' is een containerbegrip en

zal voor elke student die onder deze noemer is geregistreerd anders zijn. De werkelijke redenen die schuil gaan achter de categorie 'niet gemotiveerd' zijn niet perfect in beeld, wel is duidelijk dat de uitstroom in deze categorie beïnvloedbaar is door ROC Aventus.

Een verkeerde studie- of beroepskeuze is in een vijfde van de gevallen reden tot uitstroom. Meer dan 60 procent van deze uitstromers gaat wel een opleiding volgen bij een andere instelling, de rest wordt echter VSV-er.

Circa 14 procent van de uitstroomredenen is gerelateerd aan de werkplek / arbeidsmarkt. In enkele gevallen is de achterliggende reden helder: er is geen werkgever gevonden of de deelnemer heeft ontslag gekregen. In de meeste gevallen is de exacte reden niet duidelijk, de uitstroomreden is 'baan' of 'ontslag genomen'. De uitstroomreden 'baan' zou kunnen wijzen op zogenaamde groenpluk, het aantrekken door bedrijven van nog in opleiding zijnde jongeren.

Een andere circa 14 procent van de uitstroomredenen is persoonsgebonden, zonder dat de instelling daar invloed op heeft. Onder meer gezondheidsredenen, zwangerschap, overlijden en verhuizing behoren tot deze categorie.

Uitvoerig onderzoek bij andere ROC's (buiten de regio) laat zien dat de geregistreerde uitstroomredenen meestal geen goed beeld geven van de werkelijk achtergronden van VSV. Verkeerde studiekeuze en overbelasting (multiproblematiek) blijken dan de belangrijkste oorzaken van VSV.

1.9 VSV op instellingen buiten de RMC regio

Een bijzonder fenomeen voor de RMC regio is dat in de VSV-cijfers het uitgangspunt wordt genomen in welke RMC regio een leerling / deelnemer woont. Dat leidt er toe dat elke RMC regio te maken krijgt met VSV-ers van (voornamelijk mbo-) instellingen die buiten de RMC regio gevestigd zijn. Met deze instellingen zijn over het algemeen geen tot weinig contacten. In dit hoofdstuk wordt het aantal VSV-er op instellingen van buiten de RMC regio gekwantificeerd.

De 285 VSV-ers op het vo (zie overzicht 2a) volgden allemaal of nagenoeg allemaal onderwijs op een school gevestigd in de Stedendriehoek. Dat geldt niet voor de VSV-ers van het mbo. Om dit te laten zien is in overzicht 9 het overzicht 3a uit hoofdstuk 3 overgenomen, alleen zijn nu cijfers over de mbo-instellingen die buiten de Stedendriehoek zijn gevestigd, vetgedrukt weergegeven.

Overzicht 9 – Nieuwe VSV-ers op mbo-instellingen buiten de RMC regio, schooljaar 2010-2011

	2010-2011 (voorlopige cijfers)	
	Aantal deelnemers	Nieuwe VSV-ers
AOC De Groene Welle	107	5
AOC Oost	242	12
C I B A P	212	13
Helicon Opleidingen	188	13
Hoornbeeck College	144	4
Landstede	452	29
ROC Aventus	7.030	598
ROC Deltion College	1.012	64
ROC Graafschap College	159	4
ROC van Twente	129	7
Rijn IJssel	525	47
Overige mbo-instellingen	444	35
Totaal mbo	10.644	831
Totaal mbo-instellingen gevestigd buiten Stedendriehoek	3.040	204
Totaal mbo-instellingen gevestigd binnen Stedendriehoek	7.604	627

Bron – VSV-Atlas convenantjaar 2010-2011 RMC Regio Stedendriehoek (11)

Van de 831 nieuwe VSV-ers uit het mbo in 2010-2011 zijn er bijna een kwart, namelijk 204 afkomstig van mbo-instellingen gevestigd buiten de Stedendriehoek. Met het vo erbij gerekend vormen deze 204 VSV-ers meer dan 18 procent van de populatie VSV-ers in 2010-2011 (totaal aantal VSV-ers = 1.116).

1.10 Regionale witte vlekken VSV

Het ministerie heeft op basis van landelijke onderzoeken het reducerende effect van de witte vlekken (onterecht tellende VSV-ers) op de VSV-cijfers geschat. Van elke RMC regio vraagt het ministerie om op regionaal niveau een eigen inschatting te maken van de witte vlekken. In de volgende overzichten is hier gestalte aan gegeven voor de vijf hoofdcategorieën witte vlekken. Niet altijd konden de witte vlekken door de drie subregio's in kaart worden gebracht. Voor de subregio Deventer is dat nu niet gelukt.

Overzicht 10a – Witte vlekken subregio Apeldoorn

Apeldoorn, Epe, Brummen, Voorst	Geschat aantal per schooljaar	Te vinden in:
a) Jongeren die vanuit het regulier bekostigd onderwijs overstappen naar niet-bekostigd / particulier onderwijs	25	vooral vo bovenbouw
b) Jongeren met vrijstelling leerplicht (incl. jongeren in Medisch Kinderdagverblijf en zij die in buitenland onderwijs volgen)	31	vooral vo
c) Jongeren die van het vmbo en mbo naar de politieschool of defensieopleidingen gaan	niet bekend	verspreid vmbo, mbo
d) Eerstejaars nieuwkomers, dit zijn buitenlandse jongeren die hier worden opgevangen. Scholen spreken van ISK-leerlingen, anders-taligen, asielzoekers of vreemdelingen	7	vooral vo onderbouw
e) Jongeren met een mbo-1 diploma en een baan van minstens 12 uur hebben op de teldatum van 1 oktober	niet bekend	alleen mbo-1
Totaal geschat aantal witte vlekken per schooljaar	111	

Overzicht 10b – Witte vlekken subregio Zutphen

Zutphen, Lochem	Geschat aantal per schooljaar	Te vinden in:
a) Jongeren die vanuit het regulier bekostigd onderwijs overstappen naar niet-bekostigd / particulier onderwijs	11	vooral vo bovenbouw
b) Jongeren met vrijstelling leerplicht (incl. jongeren in Medisch Kinderdagverblijf en zij die in buitenland onderwijs volgen)	43	vooral vo
c) Jongeren die van het vmbo en mbo naar de politieschool of defensieopleidingen gaan	7	verspreid vmbo, mbo
d) Eerstejaars nieuwkomers, dit zijn buitenlandse jongeren die hier worden opgevangen. Scholen spreken van ISK-leerlingen, anders-taligen, asielzoekers of vreemdelingen	23	vooral vo onderbouw
e) ongeren met een mbo-1 diploma en een baan van minstens 12 uur hebben op de teldatum van 1 oktober	niet bekend	alleen mbo-1
Totaal geschat aantal witte vlekken per schooljaar	124	

Overzicht 10c – Witte vlekken subregio Deventer

Deventer, Olst-Wijhe	Geschat aantal per schooljaar	Te vinden in:
a) Jongeren die vanuit het regulier bekostigd onderwijs overstappen naar niet-bekostigd / particulier onderwijs	Niet bekend	vooral vo bovenbouw
b) Jongeren met vrijstelling leerplicht (incl. jongeren in Medisch Kinderdagverblijf en zij die in buitenland onderwijs volgen)	Niet bekend	vooral vo
c) Jongeren die van het vmbo en mbo naar de politieschool of defensieopleidingen gaan	Niet bekend	verspreid vmbo, mbo
d) Eerstejaars nieuwkomers, dit zijn buitenlandse jongeren die hier worden opgevangen. Scholen spreken van ISK-leerlingen, anders-taligen, asielzoekers of vreemdelingen	Niet bekend	vooral vo onderbouw
e) Jongeren met een mbo-1 diploma en een baan van minstens 12 uur hebben op de teldatum van 1 oktober	Niet bekend	alleen mbo-1
Totaal geschat aantal witte vlekken per schooljaar		

De overzichten 10a, 10b en 10c zijn bij elkaar gevoegd om een totaalbeeld voor de Stedendriehoek te krijgen. De ontbrekende waarden zijn geschat⁶.

Overzicht 10d – Ruwe schatting witte vlekken RMC regio Stedendriehoek per categorie

RMC Stedendriehoek	Apeldoorn	Zutphen	Deventer	Totaal
a) Particulier onderwijs	25	11	20	56
b) Vrijstelling leerplicht	31	43	37	111
c) Politie / defensie	7	7	7	21
d) Eerstejaars nieuwkomers	7	23	16	46
e) mbo-1 diploma + baan	3	3	3	9
Totaal	73	87	83	243

Op basis van deze ruwe schatting bedraagt het aantal onterecht tellende VSV-ers circa 243.

In het volgende overzicht 10e worden de geschatte 243 onterecht tellende VSV-ers verdeeld over de onderwijstypen/-niveaus die het ministerie onderscheid ten behoeve van haar prestatienormen. Het betreft wederom een ruwe schatting, gebaseerd op aanwijzingen van in welke type onderwijs de diverse categorieën witte vlekken te vinden zijn, zie ook overzicht 10c.

- 6 De schatting voor de gehele regio Stedendriehoek is met enkele aannames tot stand gekomen.
- Het aantal onterecht tellende VSV-ers in de categorie 'eerstejaars nieuwkomers' is voor subregio Zutphen en Deventer geschat op basis van het aantal in Apeldoorn.
 - De aantallen voor subregio Deventer zijn geschat op basis van het percentuele gemiddelde van Apeldoorn en Zutphen. In Apeldoorn is 20% van de 590 nieuwe VSV-ers in 2010-2011 onterecht geteld, in Zutphen 58% van de 215 VSV-ers. Voor Deventer wordt het gemiddelde aangehouden, dus 39% van de 311 VSV-ers of ongeveer 120 nieuwe VSV-ers.
 - Vervolgens is per categorie witte vlek dezelfde procedure aangehouden als bij b). Voorbeeld: in Apeldoorn behoort 21% tot categorie A, in Zutphen 9%. Voor Deventer is dan ongeveer het midden aangehouden, oftewel circa 20 of 16% van de 120 onterecht tellende VSV-ers in subregio Deventer.
 - De omvang van de categorie "Mbo-1 diploma + baan" is niet bekend. Hier is uitgegaan van de schatting van het ministerie: reductie van 5 procent van aantal deelnemers. Vijf procent van 176 mbo-1 deelnemers is ongeveer 9. De reductie van 9 VSV-ers is gelijk verdeeld over de drie subregio's.

Overzicht 10e – Ruwe schatting witte vlekken naar type onderwijs door RMC Stedendriehoek

RMC Stedendriehoek	Vo ob	Vmbo bb	Havo/ vwo bb	Mbo-1	Mbo-2	Mbo-3/4	Totaal
a) Particulier onderwijs	-	20	18	-	6	12	56
b) Vrijstelling leerplicht	37	37	37	-	-	-	111
c) Politie / defensie	-	7	-	-	7	7	21
d) Eerstejaars nieuwkomers	46	-	-	-	-	-	46
e) Mbo-1 diploma + baan	-	-	-	9	-	-	9
Totaal	83	64	55	9	13	19	243

Voordat we de regionale inschatting van de witte vlekken gaan vergelijken met die van het ministerie, wordt de schatting van het ministerie in overzicht 10f eerst gekwantificeerd naar absolute aantallen nieuwe VSV-ers per onderwijstype / -niveau.

Overzicht 10f – Schatting witte vlekken naar type onderwijs door Ministerie

RMC Stedendriehoek	Vo ob	Vmbo bb	Havo/ vwo bb	Mbo-1	Mbo-2	Mbo-3/4	Totaal
Aantal deelnemers '10-'11	10.310	5.339	8.402	176	2.551	7.917	34.695
Schatting witte vlekken OCW	-0,6%	-1,1%	-0,5%	-5%	-1%	-0,3%	
Schatting witte vlekken OCW	62	59	42	9	26	24	222

In overzicht 10g worden vervolgens de schatting van de Stedendriehoek en het ministerie met elkaar vergeleken.

Overzicht 10g – Vergelijking schatting witte vlekken Ministerie en Stedendriehoek

RMC Stedendriehoek	Vo ob	Vmbo bb	Havo/ vwo bb	Mbo-1	Mbo-2	Mbo-3/4	Totaal
Nieuwe VSV-ers '10-'11	120	110	55	71	370	390	1.116
Witte vlekken Ministerie OCW	62	59	42	9	26	24	222
Witte vlekken Stedendriehoek	83	64	55	9	13	19	243

De schatting van Stedendriehoek komt voor het totaal aantal onterecht tellende VSV-ers redelijk overeen met de schatting van het ministerie (243 vs. 222). We kunnen hier geen harde conclusies aan verbinden, vanwege het ontbreken van diverse gegevens.

Referentiegegevens van de scholen

In het kader van de regioanalyse is aan vo-scholen in de regio gevraagd zelf een controle uit te voeren op de juistheid van de VSV-cijfers, door op individueel niveau na te gaan wat er met hun ongediplomeerde uitstroom is gebeurd.

Op basis van de gegevens van de scholen trekken we de voorlopige conclusie dat er in het voortgezet onderwijs meer onterecht tellende VSV-ers zijn dan het ministerie verwacht. Dat blijkt uit de overzichten van verschillende scholen:

- Etty Hillesum Lyceum, de vo-school met de meeste nieuwe VSV-ers (51 van de 285) in de Stedendriehoek. Op basis van de namen en rugnummers van haar 51 nieuwe VSV-ers blijken 40 VSV-ers wel ergens anders ingeschreven te staan. Bijna de helft van deze 40 'VSV-ers' zit op een andere ROC of vo-school en ruim meer dan een derde bevindt zich in het speciaal onderwijs⁷. Een enkeling is naar het particulier onderwijs of het buitenland vertrokken. Dit zijn de echte witte vlekken zoals geformuleerd door het ministerie.
- Edison College en KSG hebben de actuele DUO-lijst van mei 2012 en de DUO-lijst van september 2011 gecontroleerd en stellen vast dat slechts in vijf gevallen geen vervolgopleiding bekend is van de (mogelijke) VSV-ers. Van vrijwel alle leerlingen is bekend dat zij zich op een andere school (gaan) inschrijven, de meesten op het ROC, waaronder ook VAVO en een kleiner deel op andere vo-scholen.
- De gegevens van de Veluwe Onderwijsgroep (Veluws College en CVO) laten een vergelijkbaar beeld zien: slechts een zeer klein aantal vermeende VSV-ers is niet doorgestroomd naar een andere school. Een mogelijke verklaring is dat een deel van de leerlingen is doorgestroomd naar een school voor speciaal onderwijs of ISK. Wellicht dat er daardoor toch nog administratieve problemen (vertraging) ontstaan in de VSV-registratie. Omdat de controle is uitgevoerd op de VSV-lijsten van augustus en september 2011 zijn er nog relatief veel uitschrijvingen, meestal met diploma, maar nog zonder inschrijving bij een vervolgopleiding.
- AOC-Oost locatie Twello geeft aan maar twee VSV-ers te kennen in 2010-2011.
- RSG N.O.-Veluwe geeft aan dat van de 7 vermeende VSV-ers er twee daadwerkelijk VSV-er zijn en dat de overige vijf onderwijs volgen bij een instelling zonder brin-nummer of particulier onderwijs.
- De Jacobus Fruytier SG geeft aan dat het niet zeker is hoeveel van de 9 geregistreerde VSV-ers in 2010-2011 ook daadwerkelijk VSV-er zijn. In elk geval is het van enkele van hen bekend dat zij weldegelijk een opleiding volgen.

De cijfers van de scholen geven geen definitief uitsluitsel over de omvang van de witte vlekken en het aantal onterecht als VSV-er aangemerkte leerlingen. Daarvoor zijn de cijfers nog niet compleet (niet alle scholen en niet altijd over het hele voorgaande schooljaar) en deels ook nog onbevestigd (voorgenomen in plaats van feitelijke inschrijving). Desondanks geven de cijfers een duidelijke aanwijzing dat de huidige opgaven van VSV-ers te hoog liggen en geen recht doen aan de werkelijkheid. Als in de toekomst de witte vlekken in de DUO-registratie verdwijnen zal een meer realistisch beeld ontstaan. Op grond van de opgaven door de scholen kan verwacht worden dat de werkelijke VSV-aantallen onder de verwachting van het ministerie liggen.

⁷ Deelnemers in het speciaal onderwijs worden inmiddels al geregistreerd, het is dan ook geen witte vlek meer zoals de andere categorieën die in dit hoofdstuk zijn geformuleerd.

Deel 2

Huidige aanpak VSV Stedendriehoek

De aanpak van VSV in de Stedendriehoek wordt conform de handreiking van het ministerie van OCW geanalyseerd aan de hand van vier onderwerpen, te weten 1) de plusvoorzieningen, 2) de geïmplementeerde VSV maatregelen uit het convenant 2008-2011, 3) het regionale verzuimbeleid en 4) de samenwerking in de regio. Per onderwerp volgt hieronder een beknopte samenvatting van de belangrijkste conclusies. Voor een volledige analyse wordt verwezen naar bijlagen 1 tot en met 4.

2.1 Plusvoorzieningen Stedendriehoek 2010-2012⁸

Tussen 2010 en 2012 zijn diverse activiteiten opgestart met de 'Plus-gelden'. Zo waren er activiteiten ter ondersteuning, zoals het ontwikkelen van instrumenten (vragenlijsten voor VO en mbo om tot een gericht handelingsplan te kunnen komen; een stroomdiagram om de doelgroep af te bakenen; een signaalkaart) als het bijscholen van docenten. Ook zijn er diverse soorten Plusvoorzieningen ontwikkeld, bijvoorbeeld expertisepunten in de scholen en maatwerktrajecten.

In de volgende periode 2012-2015 zullen de 'Plus-gelden' niet of veel minder besteed mogen worden aan ondersteunende activiteiten. Het geld moet zoveel mogelijk direct naar de ondersteuning van overbelaste leerlingen gaan. Zoals vermeld, in de regio zijn goede ervaringen opgedaan met de expertisepunten in de school en met maatwerktrajecten. Zij hebben zich bewezen als het gaat om het terugdringen van het aantal overbelaste leerlingen.

Ook het op het juiste moment toeleiden van de overbelaste leerlingen naar de juiste type Plusvoorziening is een belangrijk punt van aandacht, zeker gezien de veranderingen rondom het Passend Onderwijs en de komst van de Entreeopleidingen.

Verder zijn in de regio de volgende concrete verbeterpunten geformuleerd op basis van de eerste ervaringen met de Plusvoorzieningen.

- de beschikbare middelen meer gericht gebruiken voor de leerlingen die het echt nodig hebben;
- vooraan in een handelingsroute van een leerling meer tijd nemen om een compleet beeld van een leerling te krijgen zodat de interventies effectiever zijn;
- een gedigitaliseerd aanmeldings- en monitoringsysteem;
- helderheid over de positie van de gemeente bij plusvoorzieningen;
- scholing van docenten, mentoren en medewerkers van leerlingenzorg.

Nogmaals wordt benadrukt dat zoveel mogelijk van de middelen bestemd voor Plusvoorzieningen ook daadwerkelijk naar de overbelaste deelnemers gaat en zo min mogelijk naar ondersteunende activiteiten, conform de conclusies in het landelijke onderzoek van ResearchNed naar de Plusvoorzieningen.

⁸ Zie bijlage 1 voor een nadere analyse van de Plusvoorzieningen 2010-2012.

2.2 Effect VSV-maatregelen Stedendriehoek 2008-2011⁹

In de convenantperiode 2008-2011 zijn de volgende VSV-maatregelen in twee tranches ondernomen.

1 ^e tranche 2008-2009	2 ^e tranche 2010-2011
Verzuimbeleid	Overstap vmbo-mbo
Mentoring & Coaching	Mentoring & Coaching
LOB-lijn	Intake
Optimaliseren stage-aanbod	Optimaliseren stage-aanbod (v)mbo
	Docentenuitwisseling vmbo-mbo
	Havo / vwo 3-4
	Ouderbetrokkenheid
	Jeugdwerkloosheid

Kwantitatieve effecten van de maatregelen met betrekking tot het terugdringen van het aantal VSV-ers zijn niet of nauwelijks meetbaar. In kwalitatieve zin zijn dit de belangrijkste effecten geweest:

- Uit de *mentoring* projecten blijkt dat aandacht altijd werkt. Dat heeft positieve effecten. Het leidt ertoe dat er een meer gemotiveerde keuze gemaakt wordt door een leerling.
- In de *Overstap vmbo-mbo* worden vmbo-leerlingen en havo-vwo (nagenoeg) allemaal geregistreerd.
- Alle in mbo instromende leerlingen krijgen een *intake-gesprek*. In veel gevallen wordt hierbij gebruik gemaakt van extra instrumenten (AMN-Insight, Educatiemeter, ROCTraject) wanneer daar indicaties voor zijn. Op 4 VO-scholen zijn pilots voor 35 risicoleerlingen uitgevoerd (o.a. Eddy Hillesum Lyceum). Hierbij is gebruik gemaakt van De Educatiemeter. De evaluatie hiervan leverde een positief beeld op. Leerlingen zijn gevolgd tot aan de Kerst 2011: 34 leerlingen zitten nog steeds op hun gekozen opleiding, 1 leerling is naar vmbo-tl gegaan. Een tiental medewerkers is geschoold in het zelf afnemen van en kunnen voeren van gesprekken op basis van de resultaten van De Educatiemeter.
- De *docentenuitwisseling vmbo-mbo* is als algemene actie een moeizame zaak gebleken. In 2011 is een start gemaakt met VSV-contactpersonen op alle scholen. Deze contactpersonen komen regelmatig bijeen en hebben een positief effect op de verbinding tussen scholen ten aanzien van de aanpak van VSV en bekendheid met elkaars scholen. Positieve effecten zijn er ook ten aanzien van kennisdeling en informatie-uitwisseling.
- *Havo/vwo 3-4*: er is een overstap-programma voor havisten ontwikkeld. Het is eenmaal uitgevoerd op einde schooljaar 2010-2011 en wordt in 2011-2012 tweemaal uitgevoerd (halverwege en aan het einde van het schooljaar). In eerste pilot deden 18 personen mee. In tweede pilot (halverwege schooljaar) waren het er 6. De deelnemers worden gevolgd en lij-

⁹ Zie bijlage 2 voor een nadere analyse van de effecten van de VSV-maatregelen 2008-2011.

ken succesvolle mbo-ers te worden. Het programma is onderdeel van het aanbod van de In- en Doorstroomklas die bij ROC Aventus voor de regio wordt uitgevoerd.

- *Ouderbetrokkenheid*: voor 80 ouders is een pilot uitgevoerd met het bieden van extra informatie over studievoortgang door toegang te verlenen tot een deel van de studentenportal. Door technische problemen kan de pilot nog niet verder worden uitgebreid. Gevolgd wordt of ouders de extra informatie op prijs stellen en gebruiken. Er worden nieuwsbrieven voor ouders uitgegeven naast het aanbieden van informatie voor ouders in het school-magazine AveNu. VO-scholen voeren projecten uit waarbij ouders intensiever betrokken worden bij verzuimprobleem. Helicon voert een project uit voor het betrekken van ouders van zorgleerlingen bij begeleiding vanuit school. AOC Oost voert een project uit waarbij schoolmaatschappelijk werk wordt ingezet in de begeleiding van ouders en studenten.
- Het aangaan van samenwerking met uitvoerders van het actieplan *Jeugdwerkloosheid* is niet in geplande vorm uitgevoerd, omdat al langs andere weg initiatieven tussen scholen, gemeentes en arbeidsvoorziening tot stand kwamen. Het budget wordt nu ingezet om beleid ten behoeve van 'terugkeerders' verder te versterken. De regio is hierin al tamelijk succesvol. Van de circa 1.800 (oude + nieuwe) VSV-ers in behandeling bij het RMC in het schooljaar 2010-2011 zijn ongeveer 1.000 (55%) VSV-ers herplaatst naar opleiding, werk of opvangvoorziening. Apeldoorn wist 79 procent van haar 650 VSV-ers te herplaatsen, Zutphen herplaatste 76 procent van haar 274 VSV-ers en Deventer 28 procent van haar 891 VSV-ers. In Deventer ligt het herplaatsingspercentage met 28 procent relatief laag in vergelijking met de beide andere subregio's.

2.3 Regionaal verzuimbeleid¹⁰

Het succes in het regionale verzuimbeleid van de afgelopen jaren wordt vooral gevonden in de ontwikkelde procedurebeschrijvingen en ondersteunende instrumenten¹¹. Verdere verbetering van het regionale verzuimbeleid moet vooral gezocht worden in de borging van activiteiten op de werkvloer die de uitvoering van het beleid moeten garanderen en in de versterking van de preventieve inzet bij verzuim op operationeel niveau. Allereerst is er behoefte aan centrale aansturing van het beleid en een centraal aanspreekpunt. Dit zal de communicatie rondom de verzuimactiviteiten moeten verbeteren en er voor zorgen dat het verzuimprotocol en -beleid correct wordt uitgevoerd. Verder zijn in de regio op de volgende aspecten knel- en verbeterpunten waargenomen.

Verzuimprotocol

Knelpunt voor wat betreft het verzuimprotocol is dat er geen afspraken zijn gemaakt over hoe men elkaar aanspreekt op het niet nakomen van de afspraken in het verzuimprotocol. De evaluatiebijeenkomsten worden niet meer georganiseerd en het is niet duidelijk hoe daarover nu gecommuniceerd moet worden. Er is geen sprake van monitoring of een centraal aanspreekpunt, dat daarbij neutraal kan optreden. Immers, iedereen is in dezelfde mate verantwoordelijk. Hierdoor lijkt ook de goede relatie die de verschillende betrokkenen met elkaar hebben opgebouwd in de projectperiode enigszins af te brokkelen.

Ook zijn er onduidelijkheden over het melden van 18+ leerlingen die verzuimen. Hierdoor kan het RMC de meldingen niet of niet correct oppakken.

Tevens zijn er onderwerpen die opgenomen zouden kunnen worden in het protocol, die niet direct betrekking hebben op het DVL. Dat zijn de volgende onderwerpen:

- schorsing en verwijdering van een leerling;
- meldformulier (DUO) bij vijf tot 8 weken verzuim voor 18+ leerlingen op MBO niveau 2;
- afspraken inschrijvingen bij MBO (zie absoluut verzuim).

Meldingen Digitaal Verzuimloket (DVL)

Het DVL wordt in enkele gevallen nog niet correct gebruikt. Hiervoor is aandacht nodig. Er zijn nog steeds meldingen die rechtstreeks via de mail verstuurd worden. Meldingen zijn vaak onvolledig, dan wordt er bijvoorbeeld geen toelichting gegeven. Tevens komt het nog voor dat het verzuim veel te laat gemeld wordt, in het slechtste geval zelfs nadat de leerling al uitgeschreven is. Dit komt zowel in het VO als in het MBO voor.

Absoluut verzuim

Wettelijke regels of het ontbreken daarvan staan een soepele registratie van overschrijving in de weg. Het blijkt dat MBO instellingen geen inschrijvingsbewijs moeten sturen aan VO-instellingen. VO-instellingen gaan af op uitspraken van de ouders. Dit kan absoluut verzuim tot gevolg hebben. Afspraken betreffende deze inschrijvingsbewijzen zouden regionaal vastgelegd kunnen worden in het verzuimprotocol, in het hoofdstuk dat gaat over Absoluut verzuim. Mo-

¹⁰ Zie bijlage 3 voor een nadere analyse van het regionale verzuimbeleid.

¹¹ Er is onder meer een verzuimprotocol opgesteld, vo-scholen en mbo-instellingen hebben een verzuimposter ontvangen en ouders en leerlingen een verzuimfolder en het digitale systeem "De Overstap" is in het leven geroepen om de vervolgkeuze van vo-leerlingen in het mbo te registreren.

menteel zijn de scholen afhankelijk van de 'goodwill' van het MBO met betrekking tot het verstrekken van deze informatie.

Cijfermatig inzicht

Hoewel er steeds meer cijfers beschikbaar komen omtrent de voortijdig schoolverlaters, vanuit verschillende bronnen, blijft het problematisch om de relatie tussen verzuim en VSV te kwantificeren. Een verbeterpunt zou kunnen zijn dat de contactgemeente hiervoor een systeem opzet, zodat ook dit inzicht geperfectioneerd kan worden.

2.4 Samenwerking in de regio¹²

Op operationeel niveau is de samenwerking in de regio afdoende. De winst is regionaal vooral te behalen op systeemniveau (werkprocessen en -afspraken), zeker tussen gemeenten en onderwijs.

Na een evaluatie in 2011 bleek vooral dat de samenwerking op tactisch en strategisch / bestuurlijk niveau voor verbetering vatbaar is. Grootste knelpunt is de grote omvang van de groep beslissers (VSV bestuurders). Een meer slanke organisatie zou beter passen.

Wat externe partijen betreft worden zij op operationeel niveau uitgenodigd wanneer nodig. Op bestuurlijk niveau is de inbreng van externe partijen wisselend. Vaak staat VSV als één van de onderwerpen op de agenda en zijn externe partijen niet aanwezig. De regio acht het van belang dat vooral werkgevers vaker worden betrokken in het VSV-overleg. Ook een structurele inbreng van Jeugdzorg is belangrijk.

¹² Zie bijlage 4 voor een nadere analyse over de samenwerking in de regio.

Deel 3
VSV-thema's

Algemeen beeld VSV regio Stedendriehoek

Het algemene beeld van het voortijdig schoolverlaten in de regio Stedendriehoek is niet uitgesproken positief of negatief. De onderstaande tabel toont per onderwijssoort de huidige VSV-percentages, de eindnorm voor 2015, de streefwaarde voor 2015 en in de laatste kolom de percentages voor de landelijk gemiddelde regio. Let op! Alle cijfers zijn inclusief het door het ministerie verwachte effect van de witte vlekken op de VSV-percentages. De rode cijfers geven aan waar de norm/streefwaarde nog niet is bereikt, of waar de Stedendriehoek boven het landelijk gemiddelde ligt.

	Huidig	Norm	Streef		Gem. regio
VO onderbouw	0,6	1,0	0,2		0,3
Vmbo	1,0	4,0	1,5		1,7
Havo/vwo	0,2	0,5	0,1		0,3
MBO 1	35,3	22,5			32,6
MBO 2	13,5	10,0			13,3
MBO 3-4	4,6	2,75			4,6

Per onderwijstype is de situatie als volgt:

Onderbouw VO: norm wordt nu al gehaald, maar de streefwaarde nog niet. VSV-percentage is twee keer zo hoog als in gemiddelde regio.

Bovenbouw vmbo: norm en streefwaarde worden nu al gehaald en het VSV-percentage ligt onder gemiddelde regio.

Bovenbouw havo/vwo: norm wordt al gehaald, maar de streefwaarde nog niet, VSV-percentage onder gemiddelde regio.

MBO 1: norm en streefwaarde worden nog niet gehaald, VSV-percentage ligt boven gemiddelde regio.

MBO 2: norm en streefwaarde worden nog niet gehaald, VSV-percentage ligt net boven gemiddelde regio.

MBO 3-4: norm en streefwaarde worden nog niet gehaald, VSV-percentage is gelijk aan gemiddelde regio.

Het voortgezet onderwijs scoort nu al onder de norm, het mbo heeft – overigens net als in de meeste andere regio's – nog een flinke stap te maken. Specifieke aandachtspunten blijken uit de nadere analyse.

Uitval en VSV

De VSV-cijfers over de regio Stedendriehoek vertellen niet het hele verhaal over de problematiek van voortijdig schoolverlaten. VSV is vaak de laatste stap in een proces. Leerlingen die voortijdig schoolverlater worden, hebben vaak in hun schoolloopbaan al te maken gehad met verzuim, slechte studieresultaten, school- of opleidingwisseling, doubleren en andere problemen. Om VSV goed in beeld te krijgen en daarop een passende aanpak te kunnen ontwikkelen, moet ook worden gekeken naar het voorliggende traject. Twee punten benoemen we specifiek:

- Om VSV te voorkomen wordt gekeken naar de kwaliteit van het onderwijs, de begeleiding en zorg op een school. De omvang van VSV is, zo beschouwd, een indicator voor de effectiviteit van de school. VSV is echter maar het topje van de ijsberg: ongediplomeerde uitstroom is een betere indicator. Zo komt VSV in het vmbo of havo relatief weinig voor, omdat ongediplomeerde uitstromers hun schoolloopbaan vrijwel direct voortzetten (meestal op het mbo).
- VSV is, zoals gezegd, vaak de laatste schakel in een proces van gebeurtenissen. Zo vallen veel studenten in het mbo uit vanwege een verkeerde studiekeuze. Het moment van VSV ligt in het mbo, maar de keten begint vaak al in het voortgezet onderwijs. Het is daarom goed bij de analyse en aanpak te kijken waar VSV begint en hoe het in een zo vroeg mogelijk stadium voorkomen kan worden.

Ontwikkelingen

Terwijl het VSV-beleid zich kenmerkt door continuïteit en het voortzetten van de, tot nu toe succesvolle lijn, is de omgeving waarin VSV optreedt sterk in beweging. In de intentieverklaring, die de convenantpartijen hebben ondertekend, wordt de veranderende beleidscontext geschetst aan de hand van een opsomming van punten:¹³

- Opbrengstgericht werken
- Transitie jeugdzorg
- IQ-maatregel
- Ingrepen inzet maatschappelijke begeleiding
- Wet werken naar vermogen
- Invoering Passend Onderwijs
- Hogere eisen Taal en Rekenen
- Prestatiebox Voortgezet Onderwijs
- De invoering van de entreeopleiding met een bindend studieadvies na 4 maanden en de onduidelijkheid over de effecten daarvan op leerling-stromen
- Vervallen van de drempelloze instroom in MBO 2 en hoger
- Verkorting van de studieduur in het MBO
- Centrale examinering voor Nederlands, rekenen en Engels
- Verdere terugdringing schooluitval
- De oplopende werkloosheid.

Bij het nemen van maatregelen en het inschatten van effecten op het voortijdig schoolverlaten moeten deze ontwikkelingen meegenomen worden. Tegelijkertijd bestaat er - mede door de val van het kabinet - nog op veel punten grote onzekerheid over de concrete impact van de structuurwijzigingen en bezuinigingen.

¹³ Zie bijlage 5

Thema's

Op basis van de regionale probleemanalyse formuleren we de volgende thema's voor de komende convenantperiode. De thema's volgen uit de kwantitatieve en kwalitatieve analyse of zijn aangegeven door het ministerie in de handreiking voor de probleemanalyse.

- 3.1 Regionale samenwerking
- 3.2 VSV in de onderbouw VO
- 3.3 Ongediplomeerde uitstroom havo
- 3.4 Overbelasten
- 3.5 Verzuim
- 3.6 Studiekeuze
- 3.7 Ongediplomeerde uitstroom vmbo
- 3.8 Uitval in de BBL
- 3.9 VSV 18+

De thema's signaleren elk een belangrijk aandachtspunt voor de komende VSV-periode, maar zijn ongelijksoortig van aard. We presenteren daarom de thema's in drie groepen:

- Signalen volgen *thema's die nauwlettend gevolg moeten worden*
 - VSV in de onderbouw VO
 - Ongediplomeerde uitstroom havo
- Bekende problemen *thema's waaraan al wordt gewerkt, die intensive ring vragen*
 - Overbelasten
 - Verzuim
 - Studie- en beroepskeuze
- Nieuwe problemen *thema's die nieuwe vraagstukken oproepen*
 - Ongediplomeerde uitstroom vmbo
 - Uitval in de BBL
 - VSV 18+

Het thema regionale samenwerking heeft betrekking op een belangrijke randvoorwaarde voor succes in alle maatregelen. Dat thema bespreken we daarom apart.

Per thema vatten we kort de belangrijkste conclusies uit de analyse samen, maken we enkele overwegingen bij de analyse en formuleren we mogelijke oplossingsrichtingen.

3.1 Regionale samenwerking – Randvoorwaarde voor succes

Conclusies

De samenwerking in de regio Stedendriehoek vindt plaats op verschillende niveaus: lokaal, subregionaal en regionaal. De afgelopen jaren is de regionale samenwerking gegroeid. Uit de evaluatie blijkt dat er enerzijds successen zijn behaald (bijvoorbeeld verzuimaanpak), maar dat anderzijds de samenwerkingsconstructies soms als topzwaar of belastend worden ervaren.¹⁴ Voor de komende jaren moet een goede balans worden gevonden tussen de verschillende niveaus van samenwerking: wat kan lokaal of subregionaal en wat moet regionaal? Daarbij gaat het ook om het werkbaar (*mean* en *lean*) houden van de samenwerkingsconstructies.

Overwegingen

De RMC-regio Stedendriehoek heeft te maken met drie subregio's, die elk een eigen achtergrond en speelveld kennen. Er bestaat bij partijen nadrukkelijk de wens om gezamenlijk op te trekken waar het gaat om het terugdringen van voortijdig schoolverlaten, maar tegelijkertijd vraagt men ruimte om voor de eigen subregio ook eigen keuzes te kunnen maken. Het gaat om een delicate balans tussen centrale sturing en afspraken en decentrale vrijheid om voor eigen invulling te kiezen.

Om regionaal beleid te kunnen voeren is dan ook een stevig draagvlak nodig in de subregio's. Onbedoeld leidt dat tot veel en wat betreft deelnemersaantallen grote vergaderingen en overlegstructuren. In de regio zoekt men dan ook naar een vorm van overleg, die enerzijds partijen betreft en op de hoogte houdt en anderzijds minder zwaar en 'bureaucratisch' is.

Veel van de hiervoor besproken thema's hebben betrekking op zaken waar het onderwijs primair zelf aan zet is: verzuim, studiekeuzeproblematiek, doorstroom, ongediplomeerde uitstroom. De gemeenten zijn vanuit de wettelijke taak leerplicht/RMC vaak wel betrokken, maar het zijn in eerste instantie de scholen zelf die voor de oplossingen moeten zorgen.

Dat ligt anders bij thema's als uitval in de BBL, overbelasten en de VSV bij 18-plussers. Deze thema's liggen op het snijvlak van onderwijs en aanpalende werkvelden. Zo kan de uitval in de BBL alleen worden aangepakt met intensieve betrokkenheid van het bedrijfsleven. Voor de ondersteuning van overbelasten zijn hulpaanbieders nodig en de benadering van 18-plussers vraagt een goede samenwerking tussen onderwijs, gemeente en UWV.

Oplossingsrichtingen

Er wordt een voorstel voor een herziene samenwerkingsstructuur gedaan waarbij de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- De basis voor het inrichten van de samenwerkingsstructuur is enerzijds een gezamenlijke visie (het WAT) op VSV en anderzijds het principe van 'coalities of the willing'. Het 'HOE' maakt daar in principe geen onderdeel van uit ('m.a.w.: we gaan niet op elkaars stoel zitten')

¹⁴ Zie hoofdstuk 2.4

- De samenwerking vindt 'centraal' waar nodig en 'decentraal' waar mogelijk. Met andere woorden: dat wat op lokaal of subregionaal niveau kan, gebeurt daar en daar waar een regionale aanpak nodig is of meerwaarde heeft wordt er op regionaal niveau samengewerkt.
- Op regionaal niveau wordt de samenwerking vormgegeven op:
 - 3 niveau's: bestuurlijk, tactisch en operationeel waarbij de rol en de positie van iedere partij helder is;
 - binnen deze 3 niveau's zijn partijen vertegenwoordigd die een bijdrage leveren aan het thema VSV of aan een van de speerpunten.
- De samenwerking vindt plaats op basis van een concrete, vastgestelde samenwerkingsagenda.
- De samenstelling van het samenwerkingsverband is qua omvang lean en mean.
- In de samenwerkingstructuur is de verbinding met de scholen concreet en zichtbaar (bijv. zoals nu met de VSV contactpersonen).
- De samenwerkingsstructuur is zo ingericht dat er een optimale uitwisseling van informatie tussen diverse partijen kan plaatsvinden ('we weten van elkaar wat we doen op het terrein van VSV').

3.2 Signalen volgen - VSV in de onderbouw VO

Conclusies

De officiële cijfers over VSV in de onderbouw voortgezet onderwijs geven een vertekend beeld van relatief hoge VSV. Uit cijfers en ervaringen van gemeenten en scholen blijkt dat er nauwelijks sprake is van VSV in de onderbouw. De cijfers zijn nu nog niet eenduidig en compleet. Voor de komende jaren is het zaak om op individueel niveau alle VSV-meldingen te controleren en op gemeentelijk niveau alle VSV-meldingen en controles te registreren, met als doel om VSV in de onderbouw feitelijk uit te kunnen sluiten.

Overwegingen

Volgens de voorlopige VSV-cijfers over 2010-2011 kent de regio Stedendriehoek 120 voortijdig schoolverlaters in de onderbouw van het VO. In vergelijking met het VSV-percentage in de gemiddelde regio ligt het percentage in de Stedendriehoek 0,3%-punt hoger.

Uit een eigen inventarisatie¹⁵ van de zogenaamde witte vlekken door de gemeenten in twee subregio's blijkt dat, naar schatting, 83 VSV-ers in de onderbouw ten onrechte als zodanig zijn aangemerkt. Scholen zelf geven aan dat VSV in de onderbouw niet of nauwelijks voorkomt. Voor een groot deel kunnen zij de vermeende VSV-gevallen onkrachten. Uit opgaven van scholen blijkt dat het bijvoorbeeld gaat om uitstroom naar particulier onderwijs.

De VSV-cijfers van het ministerie worden gerelativeerd door de eigen cijfers en ervaringen uit de regio. De cijfers uit de regio zijn op dit moment echter nog niet compleet: gegevens van scholen zijn (deels) nog niet beschikbaar en niet alle gemeenten hebben een compleet beeld.

Oplossingsrichtingen

Met ingang van komend schooljaar (2012-2013) worden alle mogelijke VSV-ers uit de onderbouw op 'naam en rugnummer' gecontroleerd, zodat duidelijkheid over hun feitelijke situatie ontstaat. Gemeenten (leerplicht) zijn daarvoor verantwoordelijk en zij werken samen met de scholen. Gedurende het jaar wordt permanent gecontroleerd wanneer zich een geval voordoet, zodat per jaar uitgesloten kan worden dat er zeer jonge VSV-ers ontstaan in de onderbouw VO. Elke gemeente rapporteert in het jaarverslag leerplicht over de vermeende VSV-ers in de onderbouw.

¹⁵ Zie hoofdstuk 1.10

3.3 Signalen volgen - Ongediplomeerde uitstroom havo

Conclusies

Het VSV-percentage voor de bovenbouw havo/vwo ligt onder de door OCW gestelde norm, maar nog boven de streefwaarde. Terwijl er vanuit de VSV-cijfers voor het havo/vwo geen dwingende noodzaak lijkt om extra aandacht aan het probleem te schenken, vormen de ongediplomeerde uitstromers wel een aandachtspunt. Uit cijfers voor andere regio's blijkt dat bijna één op de tien havisten zonder diploma van school gaat. Een klein deel als VSV-er en de rest als afstromer of doorstromer naar een andere opleiding. Voor de komende jaren is het van belang de ongediplomeerde uitstroom te monitoren om VSV in een latere fase van de loopbaan te voorkomen.

Overwegingen

Het ministerie heeft voor de komende convenantperiode de aanpak van VSV uit de bovenbouw havo/vwo als speerpunt benoemd. Het doel is om het voortijdig schoolverlaten uiteindelijk terug te dringen tot nagenoeg nul. VSV komt relatief weinig voor in de bovenbouw havo/vwo. In de regio Stedendriehoek ligt het VSV-percentage onder het landelijke gemiddelde en nu al (met inbegrip van het verwachte effect van de witte vlekken) onder de norm die is gesteld voor 2015. Om de streefwaarde te realiseren is nog wel een reductie nodig.

Net als voor het vmbo geldt voor havo (en in mindere mate voor het vwo) dat VSV het topje is van de grotere ijsberg van de ongediplomeerde uitstroom. Het is goed om daarbij op te merken dat het in de ogen van de havo-scholen meestal expliciet niet om uitval gaat: leerlingen krijgen het advies of kiezen er zelf voor om het havo te verlaten en zich aan te melden voor een andere opleiding.

Er zijn voor de regio Stedendriehoek geen cijfers bekend over de ongediplomeerde uitstroom uit het havo en vwo. Uit gegevens van ROC Aventus blijkt dat er jaarlijks tientallen ongediplomeerde havo-leerlingen zich aanmelden¹⁶. Uit analyses voor andere regio's¹⁷ weten we dat ongediplomeerde havo-leerlingen uitstromen naar het mbo, naar het VAVO en naar het vmbo-t.

Op dit moment liggen de slagingskansen voor havisten in het VAVO onder het landelijke slagingspercentage voor het havo¹⁸. Ook de slaagkansen voor havo-instromers in het mbo zijn, als gevolg van een vaak negatieve schoolervaring, niet altijd positief. Extra zorg is er, omdat de nieuwe bekostigingsregels in het mbo in de toekomst de mogelijkheden om te wisselen van opleiding of om te 'herkansen' na een mislukt jaar sterk afnemen.

Oplossingsrichtingen

Terwijl er vanuit de VSV-cijfers voor het havo/vwo geen dwingende noodzaak lijkt om extra aandacht aan het probleem te schenken, vormen de ongediplomeerde uitstromers juist een aangrijpingspunt om na te denken over zaken als de doorstroom van vmbo-t naar havo, de rol

16 Zie hoofdstuk 1.6

17 Regionale probleemanalyse regio Eindhoven, KBA (2012)

18 Overigens wordt het VAVO niet meegenomen in de landelijke VSV-berekeningen

en positionering van het VAVO als tweedekans voorziening, de route van havo naar mbo als positieve keuze en de zorg en begeleiding in het havo en vwo als instrument om uitval te beperken.

De volgende oplossingsrichtingen worden voorgesteld:

- Uitbreiding van pilot met het overstapprogramma voor havisten uit klas 3 en 4 die de overstap naar het mbo willen maken. ROC Aventus heeft daarmee goede ervaringen opgedaan¹⁹.
- Intensivering van de verzuimaanpak in de bovenbouw havo/vwo (zie volgend hoofdstuk).
- Monitoring van alle ongediplomeerde uitstroom van havo/vwo in hun verdere schoolloopbaan. Doel: zicht krijgen op de VSV-risico's van ongediplomeerde havo/vwo-uitstromers tijdens hun vervolgopleiding.
- Onderzoek naar achterliggende oorzaken van de ongediplomeerde uitstroom (schooladvies PO, aannamebeleid scholen, doorstroom vmbo-t/havo). Doel: vinden van concrete aangrijpingspunten om ongediplomeerde uitstroom en VSV in de toekomst te kunnen voorkomen.

¹⁹ Zie hoofdstuk 2.2

3.4 Bekende problemen - Overbelasten

Conclusies

Overbelasten zijn jongeren met een meervoudige, complexe problematiek. De regio Stedendriehoek kent een relatief hoog percentage VSV-ers afkomstig uit zogenaamde armoedeprobleemcumulatiegebieden (APC-gebieden). Van de ruim 1.100 VSV-ers zijn er 140 afkomstig uit een APC-gebied.²⁰ De partijen in de Stedendriehoek hebben juist deze risicogroep, met een stapeling van problemen, in een gemeenschappelijke intentieverklaring als prioriteit aangewezen in de VSV-aanpak. De afgelopen jaren is er in het kader van de plusvoorziening een aanpak met expertisepunten ontwikkeld. Die aanpak wil men uitbouwen en verbeteren. Overbelasting is niet een verschijnsel dat exclusief bij jongeren op de lagere opleidingsniveaus voorkomt. Ook op mbo-niveau 3-4 bijvoorbeeld komt overbelasting veelvuldig voor. Reden om ook voor deze jongeren maatwerkoplossingen te bieden.

Overwegingen

Onder overbelasten verstaan we jongeren in het onderwijs die te maken hebben met meervoudige, complexe problematiek. De term werd geïntroduceerd door de WRR (Rapport Vertrouwen in de school) en geldt nu als aanduiding voor een doelgroep in het VSV-beleid. Naar de aard en ernst van de problematiek gaat het om de zwaarste en ernstigste doelgroep van het beleid.

Overbelasting ontstaat veelal door een combinatie van studiegerelateerde en persoonlijke problemen. In de uitvalredenen die mbo-instellingen zelf registreren komt dit vaak niet of nauwelijks tot uitdrukking.²¹ Er is daarom extra aandacht nodig om het probleem van overbelasting tijdig en adequaat te signaleren. Onderzoek bij ROC's in andere regio's laat zien dat studenten vaak met een verkeerde eerste diagnose verwezen worden naar de (verkeerde) tweedelijnszorg.²²

Lang is gedacht dat overbelasting een probleem was dat zich hoofdzakelijk voordeed bij jongeren in het vmbo en de lagere niveaus van het mbo. Onderzoek van KBA in Utrecht²³ heeft laten zien dat overbelasting ook en in forse omvang voorkomt in het mbo op de niveaus 3 en 4. Weliswaar komt overbelasting procentueel minder vaak voor op de hogere mbo-niveaus, maar gezien de grotere aantallen deelnemers, gaat het desondanks om grote aantallen. Naar schatting de helft van alle overbelasten in het mbo volgt een opleiding op mbo-niveau 3-4. Wat voor het mbo geldt, geldt ook voor het voortgezet onderwijs: ook daar is overbelasting niet voorbehouden aan alleen leerlingen uit het vmbo (basis/kader). Ook in het havo/vwo zien we overbelasting optreden, vaak in combinatie met leer- en gedragstoornissen (dyslexie, autismestoornissen).

Speciale aandacht voor overbelasten op de lagere opleidingsniveaus blijft noodzakelijk. Omdat uit het hiervoor genoemde onderzoek tevens blijkt dat overbelasting bij de lagere opleidingsniveaus vaker tot uitval leidt. In hun gezamenlijke intentieverklaring²⁴ hebben de convenantpartijen in de Stedendriehoek terecht deze groepen als speciale risicogroepen benoemd. Overbelas-

20 Zie hoofdstuk 1.5

21 Zie hoofdstuk 1.6

22 Regionale probleemanalyse VSV regio Nijmegen. KBA (2012)

23 Regiomonitor VSV Utrecht. Onderzoek bij ROC Midden Nederland

24 Zie bijlage 5

ting is met name voor de jongeren op lagere opleidingsniveaus niet alleen een VSV-risico, maar een breder maatschappelijk risico.

Voor de ondersteuning van overbelasten in het onderwijs waren de afgelopen jaren extra middelen beschikbaar, de zogenaamde plusvoorzieningsmiddelen. Uit een evaluatie van de plusvoorzieningen in de Stedendriehoek blijkt dat deze middelen vooralsnog ingezet zijn voor ondersteunende activiteiten én voor directe ondersteuning van de doelgroep.²⁵

Oplossingsrichtingen

In het landelijke VSV-beleid zijn de zogenaamde plusvoorzieningen bedoeld voor de overbelasten. Het ministerie heeft aangegeven dat voor de komende jaren ingezet dient te worden op twee vormen: 1) tijdelijke opvang van overbelasten buiten hun eigen onderwijsomgeving met een aangepast programma en 2) intensieve ambulante begeleiding en ondersteuning binnen hun eigen onderwijsomgeving.

Tijdens de expertmeeting van 9 mei 2012 is naar voren gekomen dat partijen in de nieuwe convenantsperiode graag door willen met de expertisepunten zoals die op regionaal niveau ontwikkeld zijn en deze in de scholen verder willen uitrollen. Concrete verbeterpunten voor de komende periode zijn daarbij onder meer een betere afbakening van de doelgroep, betere signalering en diagnostiek en duidelijke afspraken over de inbreng van verschillende partijen.²⁶ Vanuit deze expertisepunten wil men specifiek aan de overbelaste leerlingen maatwerktrajecten aanbieden, die zowel binnen als buiten de school plaatsvinden.

In de aanpak speelt samenwerking tussen onderwijs en hulpaanbieders een belangrijke rol. Juist voor de ambulante, opleidingsnabije ondersteuning is het noodzakelijk om tot individuele arrangementen van onderwijs en hulp te komen, die leiden tot een succesvolle afronding van de beroepsopleiding.

²⁵ Zie hoofdstuk 2.1

²⁶ Zie hoofdstuk 2.1

3.5 Bekende problemen - Verzuim

Conclusies

De aanpak van verzuim was een speerpunt in de afgelopen convenantperiode. De aanpak was relatief succesvol blijkens de eigen evaluaties en blijkens het lage VSV-percentages onder 16-17-jarigen. Uit de VSV-cijfers blijkt echter dat een fors deel van de uitval afkomstig is van scholen buiten de regio. Het gaat om jaarlijks meer dan 200 jongeren. In de aanpak van verzuim en VSV wordt hieraan nog te weinig aandacht besteed vanuit de regio Stedendriehoek. Een ander aandachtspunt is het verzuimbeleid in het mbo en dan met name voor niet-leerplichtige leerlingen van 18 jaar en ouder.

Overwegingen

In de Stedendriehoek is de afgelopen jaren stevig ingezet op het terugdringen van het verzuim. Er is een regionaal verzuimbeleid opgezet, dat als redelijk succesvol wordt bestempeld.²⁷ Verzuim is een belangrijke indicator voor voortijdig schoolverlaten. Vrijwel alle voortijdig schoolverlaters kennen een voorgeschiedenis met veel verzuim. Omgekeerd leidt echter niet al het verzuim tot voortijdig schoolverlaten. Het is daarom nodig dat de aard en achtergronden van het verzuim goed worden ingeschat, zodat passende actie ondernomen kan worden. Uit de evaluatie van het regionale verzuimbeleid blijkt dat er grote stappen zijn gezet in de ontwikkeling en implementatie van procedures en ondersteunende instrumenten. Het succes daarvan is echter voor een groot deel afhankelijk van het gebruik door docenten, mentoren, studiebegeleiders en anderen.²⁸

De aanpak van verzuim richt zich op de scholen in de regio. Uit de VSV-cijfers blijkt echter dat een fors deel van de uitval afkomstig is van scholen buiten de regio. Bijna een kwart van de VSV-ers uit het mbo is afkomstig van een school buiten de regio.²⁹ Het gaat om jaarlijks meer dan 200 jongeren. In de aanpak van verzuim en VSV wordt hieraan nog te weinig aandacht besteed vanuit de regio Stedendriehoek.

Een ander aandachtspunt is het verzuimbeleid in het mbo en dan met name voor niet-leerplichtige leerlingen van 18 jaar en ouder. De invoering van de kwalificatieplicht heeft tot een ingrijpende verandering geleid in het verzuimbeleid in het mbo. Deelnemers van 16 en 17 jaar oud zijn bijna altijd nog volledig leerplichtig en voor hen geldt hetzelfde verzuimregime als in het primair en voortgezet onderwijs. Mbo-scholen hebben voor deze groep dezelfde verplichtingen als de scholen in het po en vo. Dat heeft geleid tot een veel betere verzuimaanpak in het mbo. De scholen krijgen daarbij echter te maken met het onderscheid tussen aan de ene kant 16/17-jarigen en aan de andere kant 18-plussers, die na hun achttiende verjaardag niet langer leerplichtig zijn. De scholen staan dan ook voor de vraag hoe zij willen en kunnen omgaan met verzuim onder deze oudere doelgroep.

Voor gemeenten betekent de verzuimaanpak in het mbo een sterke groei van het aantal meldingen. Daardoor ontstaan problemen in de opvolging. Een preventieve aanpak op de scholen

27 Zie hoofdstuk 2.3

28 Zie hoofdstuk 2.3 en bijlage 3

29 Zie hoofdstuk 1.9

zelf en een betere onderscheiding van problematisch en niet-problematisch verzuim zijn daarom van belang.

Oplossingsrichtingen

Uitbreiding en intensivering van de regionale verzuimaanpak, met als speerpunten:

- Verzuimaanpak in de school: toepassing van procedures en instrumenten.
- Verzuimaanpak in de bovenbouw havo/vwo (zie hoofdstuk 3.4).
- Verzuim en VSV op scholen buiten de regio: samenwerking en afstemming.
- Verzuim op het mbo, in het bijzonder van 18-plussers.

3.6 Bekende problemen - Studiekeuze

Conclusies

Keuzeproblematiek is een belangrijke reden voor voortijdig schoolverlaten.³⁰ In het mbo blijkt dat onder meer uit de uitstroomredenen en het switchgedrag van deelnemers. Jaarlijks switcht bijna 20 procent van de deelnemers op ROC Aventus van opleiding. Hoewel keuzeproblematiek vooral tot uiting komt in het mbo, liggen de wortels van de problemen vaak al in het vo. De cijfers over doorstroomuitval geven aanwijzingen over de vo-scholen die de meeste VSV-ers in het eerste verblijfsjaar in het mbo afleveren. Het probleem van verkeerde studiekeuzes is bekend, maar gezien het nog altijd hoge uitvalpercentage om deze reden, is er grond voor intensivering van de aanpak.

Overwegingen

Van alle afzonderlijke redenen waarom jongeren VSV-er worden, zijn problemen met de studiekeuze de belangrijkste. Het gaat daarbij niet alleen om het maken van een verkeerde keuze na het vmbo. Voor een deel van de jongeren eindigt het daar niet mee, maar vormt het de eerste stap op de weg van studiewisselingen (switches) en uiteindelijk uitval. De problematiek verwijst niet alleen naar onvoldoende loopbaanoriëntatie en loopbaanleren in het onderwijs, maar ook naar de ontwikkeling van jonge mensen, waarbij velen van hen langdurig geen keuze (kunnen) maken voor een toekomstig beroep.

Vaak gaat een verkeerde studiekeuze gepaard met teruglopende studieresultaten, verlies aan motivatie, problemen in de stage en andere studiegerelateerde problemen. Daarom is de keuzeproblematiek niet altijd eenduidig in de geregistreerde uitvalredenen te onderscheiden.

Uit het eerder genoemde onderzoek in Utrecht weten we dat studiekeuzeproblematiek op alle niveaus in het mbo voorkomt. Zowel studenten op niveau 1-2 als op niveau 3-4 hebben ermee te maken. Het verschil is echter dat studenten op niveau 1-2 de keuzeproblemen vaak in combinatie met andere problemen hebben (multiproblematiek), terwijl op niveau 3-4 keuzeproblemen vaak als enige reden voor uitval optreden.

Oplossingsrichtingen

Voorgesteld wordt om in te zetten op de versterking van loopbaanoriëntatie en beroepskeuze (LOB) in het vmbo, met een doorlopende lijn naar het mbo. Hoewel de keuzeproblematiek vergeleken met de overbelasting minder zwaar lijkt, gaat het toch om een complex probleem dat inzet op verschillende fronten vraagt: zowel in het vmbo als in het mbo, zowel vanuit het bedrijfsleven als vanuit de overheid. Het lijkt vooral van belang om gedurende meer momenten dan nu het geval is tijdens de gehele leerloopbaan op het vo aandacht te besteden aan het keuzeproces voor een latere studie en beroep.

Betrek ouders in het keuzeproces van de leerling, al op het voortgezet onderwijs. Ook tijdens het intakegesprek zal de aanwezigheid van een ouder leiden tot een meer realistische inzicht op

³⁰ Zie hoofdstuk 1.8

de wensen van de deelnemer, zijn competenties en uiteindelijk de keuze voor de studie en het beroep. Ook de overheid bestempelt ouderbetrokkenheid als een belangrijke tool om onder meer VSV terug te dringen.

3.7 Nieuwe problemen - Ongediplomeerde uitstroom vmbo

Conclusies

Er zijn voor de regio Stedendriehoek geen cijfers bekend over de ongediplomeerde uitstroom uit het vmbo. Uit cijfers van ROC Aventus is bekend dat 8 procent van de instroom afkomstig uit het vmbo geen diploma heeft. Voor ROC Aventus gaat het om bijna 350 ongediplomeerde instromers (jonger dan 20 jaar) over twee schooljaren gemeten. Voor hen - en voor de uitstroom van het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs - gaat er veel veranderen met het verdwijnen van de drempelloze instroom in het mbo 2-4 en de invoering van de entreeopleiding. In de intentieverklaring die de convenantpartijen hebben getekend, spreken zij hun zorg uit over risicogroepen in het vmbo en in het mbo op niveau 1-2. De hier omschreven problematiek van ongediplomeerde instroom in het mbo raakt de kern van die zorg. Juist op dit punt kan de, door partijen uitgesproken intentie om samen te werken, grote meerwaarde hebben.

Overwegingen

Ongediplomeerde uitstroom van het vmbo is nauwelijks zichtbaar in de VSV-cijfers. Jongeren die hun vmbo-diploma niet halen of dreigen te halen, kunnen – indien zij de leeftijd daarvoor hebben – worden doorverwezen naar het mbo. Wanneer zij voor het volgende schooljaar weer staan ingeschreven, nu bij een mbo-instelling, zijn zij geen VSV-ers. Al jaren is dit een bruikbaar alternatief voor leerlingen die in het vmbo dreigen vast te lopen. Met de komst jaren geleden van de niveau 1 opleidingen in het mbo, in het bijzonder de AKA, is voor de ongediplomeerde uitstroom van het vmbo een adequaat alternatief aanwezig.

Om verschillende redenen is het van belang de ongediplomeerde uitstroom van het vmbo als aandachtspunt te markeren:

- De strengere exameneisen in het vmbo leiden in de komende jaren mogelijk tot een toename van de ongediplomeerde uitstroom. Voor een deel kan deze toename worden opgevangen door trajecten zoals VM2 voor leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg.
- Mogelijke bezuinigingen in het kader van Passend Onderwijs kunnen (tijdelijk) leiden tot een toename van zorgleerlingen in het vmbo en mogelijk tot verhoging van de ongediplomeerde uitstroom.
- De afschaffing van de drempelloze instroom in het mbo 2-4 en de invoering van de entreeopleiding in het mbo zijn van invloed op de toelatings- en succeschansen van ongediplomeerde vmbo-ers in het mbo.

Tegelijk met het verdwijnen van de drempelloze instroom in mbo-opleidingen op niveau 2-4 worden de opleidingen op niveau 1 omgevormd tot de nieuwe entreeopleidingen. De entreeopleiding biedt de mogelijkheid om zonder vmbo-diploma in te stromen in het mbo. Het diploma van de entreeopleiding biedt toegang tot opleidingen op niveau 2.

Op dit moment zijn nog niet alle 'spelregels' rondom de entreeopleiding duidelijk. Wel is bekend dat de entreeopleiding primair gericht is op doorstroom naar niveau 2. Scholen mogen daarvoor een bindend studieadvies uitbrengen, uiterlijk na vier maanden in de entreeopleiding. Het studieadvies kan erin bestaan dat de student de entreeopleiding moet verlaten.

Oplossingsrichtingen

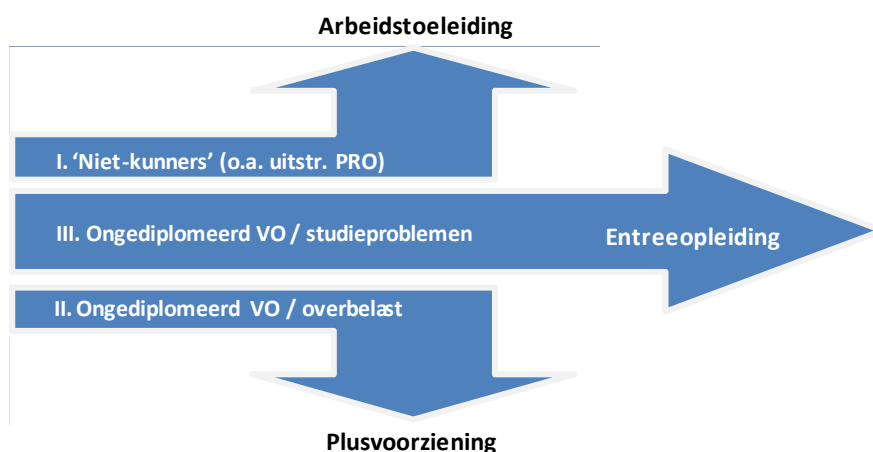
Ongediplomeerde uitstroom van het vmbo is een gezamenlijk probleem van het vmbo en mbo in de regio. Juist voor deze doelgroep is het gevaar aanwezig dat partijen de verantwoordelijkheid heen en weer schuiven. Het vmbo staat onder druk om het diplomarendement en -niveau te verhogen, het mbo op zijn beurt krijgt te maken met bekostigingsprikkel om de efficiëntie te verhogen.

Aan de ene kant is het van groot belang om het aantal ongediplomeerde vmbo-ers terug te dringen, bijvoorbeeld door (individuele) verlenging van het onderwijsprogramma tot vijf jaar. Aan de andere kant moeten partijen gezamenlijk nadenken over de inrichting van de entreeopleiding in de regio, om te voorkomen dat er (kwalificatieplichtige) jongeren buiten de onderwijsboot vallen.

In de intentieverklaring³¹ die de convenantpartijen hebben getekend, spreken zij hun zorg uit voor risicogroepen in het vmbo en in het mbo op niveau 1-2. De hier omschreven problematiek van ongediplomeerde instroom in het mbo raakt de kern van die zorg. Juist op dit punt kan de, door partijen uitgesproken intentie om samen te werken, grote meerwaarde hebben.

Globaal zijn er drie typen instromers op mbo niveau 1:

- Leerlingen uit het praktijkonderwijs (en delen van het vmbo en vso) voor wie een startkwalificatie in principe niet haalbaar is. Voor hen is het diploma op mbo niveau 1 een afsluitend diploma en toegang tot de arbeidsmarkt. De entreeopleiding is feitelijk niet bedoeld voor deze doelgroep. Een alternatief is mogelijk de 'werkschool'.
- Overbelaste, ongediplomeerde schoolverlaters uit het vmbo. Zij zijn cognitief wel in staat een startkwalificatie te bereiken, maar worden daarin verhinderd door zware problematiek. Ook voor hen is de entreeopleiding niet bedoeld. Voor deze groep moet een alternatief gevonden worden in de 'plusvoorziening'.
- Leerlingen zonder vmbo-diploma met leerproblemen en -achterstanden. Dit is de beoogde doelgroep van de entreeopleiding. In een jaar kunnen zij bijgespijkerd worden om alsnog door te kunnen naar niveau 2.



³¹ Zie bijlage 5

Elke regio staat voor de opdracht voor deze drie groepen een adequate oplossing te vinden. Dat is geen zaak voor het mbo alleen. Juist in de samenwerking tussen verschillende onderwijspartijen (VO, mbo, praktijkonderwijs, vso) en andere betrokkenen, zoals gemeenten, bedrijven en hulpaanbieders, kan een passend aanbod worden vormgegeven.

Maatregelen per doelgroep:

- Onderwijs (mbo, praktijkonderwijs, vmbo) en bedrijfsleven zorgen gezamenlijk voor een toereikend aanbod van opleidingen op mbo niveau 1 met als doel arbeidstoeleiding. Het doel is om voor deze groep voortijdig schoolverlaten te voorkomen, niet door het behalen van een startkwalificatie, maar door het vinden en behouden van betaald werk.
- Mbo en vmbo maken afspraken over het terugdringen (en voorkomen) van ongediplomeerde uitstroom op het vmbo en over de inrichting van de entreeopleidingen. Het doel is om voortijdig schoolverlaten te voorkomen in de vorm van uitval uit de entreeopleiding en om de kansen op succesvolle doorstroom naar mbo niveau 2 te vergroten.
- Onderwijs (vo, mbo), gemeenten en hulpaanbieders maken afspraken in het kader van de plusvoorzieningen (zie hierna).

3.8 Nieuwe problemen - VSV in de BBL

Conclusies

VSV in de beroepsbegeleidende leerweg van het mbo is geen nieuw, maar wel een lang onderschat probleem. In 2010-2011 verlieten bijna 200 jongeren het mbo als VSV-er vanuit de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Veruit de meesten van hen (142) volgden een BBL-opleiding op niveau 2.³² In omvang vormt VSV van BBL-ers een serieus probleem: 17 procent van alle VSV-ers in het mbo in de Stedendriehoek is afkomstig uit de BBL niveau 2. Ten dele zijn de achtergronden van VSV in de BBL niet anders dan in de BOL. Ook hier spelen overbelasting, leerproblemen en keuzeproblemen een vergelijkbare rol. Voor een ander deel echter gaat het om andere werk- en arbeidsmarktgerelateerde uitvalredenen.

Overwegingen

In de geregistreerde uitvalredenen van ROC Aventus komen enkele specifieke oorzaken van VSV in de BBL naar voren (geen baan gevonden, ontslag door werkgever), maar in de meeste gevallen blijft de reden onduidelijk.³³ Ten dele zijn de achtergronden van VSV in de BBL niet anders dan in de BOL. Ook hier spelen overbelasting, leerproblemen en keuzeproblemen een vergelijkbare rol. Voor een ander deel echter gaat het om andere uitvalredenen:

- Arbeidsmarkt gerelateerd: het niet kunnen vinden van een baan, ontslag vanwege economische redenen (reorganisatie, bedrijfssluiting).
- Werk gerelateerd: het niet functioneren als werknemer door de leerling (werknemersvaardigheden).
- Onvoldoende begeleiding: slechte of ontoereikende begeleiding door het bedrijf en/of door de school.

Een groot deel van de begeleidingstaak ligt bij het leerbedrijf. De school staat relatief op afstand.

Er is zorg dat naar aanleiding van de nieuwe afspraken in het actieplan mbo de druk op de BBL zal toenemen. Vergroting van de school- en theoriecomponent in de BBL zou leerlingen die expliciet voor de BBL kiezen kunnen afschrikken.

Oplossingsrichtingen

In de aanpak geldt dat het probleem alleen in samenwerking tussen partijen effectief aangepakt kan worden. De oplossingsrichtingen lopen uiteen van gerichte voorbereidingsactiviteiten op het vmbo (kennismakingsstage leerbedrijf), voorbereiding op het mbo (werknemersvaardigheden), ondersteuning bij het vinden van een werkplek, betere begeleiding op de werkplek, betere begeleiding door school (internet/social media) en betere aansluiting van de BBL-ers bij de zorgstructuur in het mbo.

³² Zie hoofdstuk 1.2

³³ Zie hoofdstuk 1.8

3.9 Nieuwe problemen - VSV 18+

Conclusies

Bijna tachtig procent van de VSV-ers in de Stedendriehoek is tussen 18 en 23 jaar oud. Cijfers over de RMC regio Stedendriehoek laten zien dat van de 1.116 nieuwe VSV-ers in 2010-2011 er 874 achttien jaar of ouder (tot 23 jaar) waren. Dat is 78 procent.³⁴

De verlenging van de leerplicht (kwalificatieplicht) en intensivering van de leerplichthandhaving (verzuimaanpak) hebben ertoe geleid dat de uitval onder 16-17-jarigen in de Stedendriehoek onder het landelijke gemiddelde ligt.³⁵ Dat geldt niet voor de 18-plussers. Voor hen geldt bovendien dat zij zich in het grensgebied tussen onderwijs en werk bevinden wanneer zij uitvallen en met verschillende instanties te maken krijgen. De speciale situatie van 18-plussers is reden om daarover in de regio met betrokken partijen in gesprek te gaan en om de doelgroep 18-23 jarigen specifiek in elke maatregel te benoemen.

Overwegingen

De invoering van de kwalificatieplicht betekende in de praktijk verlenging van de volledige leerplicht tot 18 jaar. Het doel was om de overgang vmbo-mbo nog binnen de leerplichtige leeftijd te laten vallen en daarmee het voortijdig schoolverlaten na het vmbo (zonder instroom op het mbo) uit te schakelen. VSV is nog meer dan voorheen een verschijnsel van 18-jarigen en ouder geworden. Daarmee is niet gezegd dat VSV voor leerlingen jonger dan 18 jaar geen probleem meer is. VSV is - we hebben het al eerder gezegd - het sluitstuk van een proces. De eigenlijke uitval mag dan na de 18e verjaardag optreden, de oorzaken en aangrijpingsmogelijkheden voor preventie liggen in de voorgaande jaren.

Het speelveld voor VSV-aanpak 18-23-jarigen is anders en ingewikkelder dan dat voor de leeftijdscategorie tot 18 jaar. Daarvoor zijn verschillende redenen aan te wijzen:

- De aard van de problematiek verandert: bij de oudere leeftijdsgroepen gaat het vaker om sociale en persoonlijke problematiek (in tegenstelling tot leerproblemen en gedragsproblemen bij jongere groepen). Typischer is ook dat de problematiek een veel meer individueel karakter heeft.
- De problematiek is principieel anders omdat het gaat om jonge volwassenen. De vraag is aan de orde hoe ver de samenleving kan, mag en wil gaan in het voorschrijven van leefregels voor deze volwassen burgers. Moet de leerplicht worden verlengd tot 23 jaar? Staat de eigen verantwoordelijkheid voorop? Hoe ver reikt de zorgplicht van scholen voor deze groep?
- Het kader van wet- en regelgeving is anders dan voor de jongere groep, met als meest in het oog springende verschil het ontbreken van de leerplicht. Daarnaast heeft deze groep ook te maken met wetgeving rondom werk en inkomen.
- De VSV-problematiek van 18-23-jarigen bevindt zich op het grensvlak van onderwijs en arbeid. Instituties uit beide velden 'bemoeien' zich met de jongeren. Dat leidt niet altijd tot eenduidigheid in de aanpak en organisatie.

34 Zie bijlage 3.

35 Zie hoofdstuk 1.5

- In hoeverre verandert de rol van de ouderbetrokkenheid bij 18-plussers, in hoeverre is het nog mogelijk om ouders te betrekken in het wel en wee van volwassenen?

Oplossingsrichtingen

De verschuiving naar 18+ is relatief nieuw en roept nieuwe vragen op voor de VSV-aanpak van de komende jaren. Nog meer dan voorheen zijn partijen die zich met werk en inkomen bezighouden van groot belang in de VSV-aanpak. De beoogde nieuwe Wet Werken naar vermogen biedt voor gemeenten nieuwe perspectieven in dat opzicht.

Voorgesteld wordt om een regionale conferentie te houden waarin partijen, betrokken bij de groep 18-23 jaar, afspraken maken om hun maatregelen en beleid af te stemmen en om te komen tot een gezamenlijke, sluitende aanpak. Het doel is om VSV terug te dringen en te voorkomen dat er jongeren tussen wal en schip van onderwijs en werk belanden.

Bijlage 1 – Plusvoorzieningen Stedendriehoek 2010-2012

Ten behoeve van de expertmeeting op 9 mei a.s. en de regioanalyse VSV is deze tussenrapportage opgesteld. Allereerst worden de oorspronkelijke doelstellingen van het project Plusvoorzieningen op Stedendriehoek niveau vermeld. Daarna worden de resultaten beschreven. Vervolgens wordt ingegaan op de effectiviteit van de plusvoorzieningen en die van de ondersteunende activiteiten. Daarbij worden ook mogelijke succes- en faalfactoren benoemd.

De resultaten zijn vooral kwalitatief van aard. Het is belangrijk dat ze voorzichtig geïnterpreteerd worden omdat niet bekend is hoe de ontwikkeling van jongeren geweest zou zijn zonder plusvoorziening. Op voorhand kan gemeld worden dat de uitkomsten in het verlengde liggen van de resultaten van de tussenrapportage van ResearchNed op landelijk niveau.

1. Doelstellingen Plusvoorzieningen op Stedendriehoekniveau

De Stedendriehoek is in het kader van de Plusvoorzieningen opgedeeld in vier subregio's, die ieder hun eigen uitwerkingsplan hebben. In het voorjaar van 2011 hebben de bestuurders en projectleiders van deze subregio's de volgende drie doelstellingen op regionaal niveau afgesproken (vastgelegd in het uitwerkingsplan regio Stedendriehoek Plusvoorzieningen, d.d. 14 maart 2011-zie website www.VSVstedendriehoek.nl):

1. een doelmatiger en doeltreffender gebruik van bestaande voorzieningen;
2. toevoegen van nieuwe voorzieningen aan het aanbod binnen de regio Stedendriehoek (onderwijszorgsteunpunten; nieuwe zorgtrajecten voor overbelaste jongeren binnen het mbo; expertisepunten);
3. trainen van medewerkers, het ontwikkelen van screeningslijsten en het verbeteren van de communicatie met ouders.

Het streven was om op Stedendriehoekniveau 390 leerlingen te bereiken.

Er was € 954.214,= beschikbaar.

2. De resultaten

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de bereikte resultaten.

a) De doelgroep

In de beginfase van het project heeft de discussie over de definitie welke leerlingen overbelast zijn, gedomineerd. De vraag die nu aan het einde van het project naar boven komt, is of deze discussie meerwaarde heeft gehad. Te meer omdat de insteek altijd is om iedere leerling, ook al voldoet die niet aan de definitie van OCW, te ondersteunen. Ook ResearchNed geeft een soortgelijk signaal af.

Tijdens het project is de doelgroep aan de hand van de volgende definitie in beeld gebracht:

1. Is er een ontwikkelingsperspectief bij de leerling: is deze in staat om een startkwalificatie te halen?
2. Is er is sprake van veel verzuim?
3. Zijn er gedragskundige problemen (bijv. psychisch of crimineel gedrag)?
4. Is er ambulante hulpverlening aanwezig?

5. Is er een bekostigingsprobleem (vanuit een ander budget is geen financiering mogelijk om deze groep leerlingen te ondersteunen)?

Als leerlingen aan meerdere criteria voldoen, dan is er sprake van multiproblematiek. Dat karakteriseert de plusleerling.

Het bleek lastig te zijn om een realistisch beeld te krijgen van de daadwerkelijke omvang van de doelgroep. Zo zijn binnen de subregio VO Apeldoorn 384 leerlingen 'bestempeld' als een overbelaste leerling. Dat lijkt een te grote omvang te zijn daarom is deze groep opnieuw bekeken aan de hand van de criteria én een extra criterium 'thuisituatie'. Dat leidde tot een omvang van 148 overbelaste leerlingen. Binnen mbo Stedendriehoek is er vanuit gegaan dat leerlingen aan alle genoemde criteria moesten voldoen. Dat leidde ertoe dat 102 overbelaste leerlingen een maatwerktraject volgen. Als we er vanuit gegaan dat een overbelaste aan 2 of meer criteria moet voldoen, dan is de groep groter. Zo'n 668 leerlingen hebben gebruik gemaakt van de Onderwijszorgsteunpunten van VO Zutphen. In VO Deventer zijn zo'n 75 leerlingen in een half jaar bereikt. In ieder geval lijkt gesteld te kunnen worden dat het streven om 390 overbelaste jongeren te bereiken, gehaald is. En dat er door dit project een beter beeld is ontstaan wie scholen in huis hebben.

De volgende soorten hulpvragen van jongeren uit de mbo subregio kwamen onder meer naar voren:

- Help mij balans te vinden tussen het omgaan met een ingewikkelde thuisituatie en de eisen die de opleiding aan mij stelt (aanwezigheid, concentratie, etc.).
- Help mij aan een plek waar ik veilig ben, tot rust kan komen en kan leren wat goed voor mij is. Draagkracht versus draaglast.
- Help mij mijn ademhaling te reguleren en mijn stress te reduceren.
- Help mij mijn trauma's te verwerken.
- Help mij in het beter leren beheersen en omgaan met mijn emoties.

De hulpvragen binnen de doelgroep van de diverse subregio's kunnen binnen vergelijkbare categorieën ingedeeld worden:

- gedragskundig;
- thuisituatie;
- motivatie;
- sociaal-emotioneel.

b) Efficiëntie van de Plusvoorzieningen in de Stedendriehoek

Er is tot en met 2011 in totaal € 750.500,= uitgegeven. De subregio's VO Apeldoorn en VO Zutphen hebben hun budgetten besteed in 2011. VO Deventer en mbo Stedendriehoek besteden de rest van hun budget in het eerste half jaar van 2012 (conform de 25% eis van DUO).

c) De effectiviteit van de Plusvoorzieningen in de Stedendriehoek

De projectplannen van mbo Stedendriehoek en VO Deventer zijn tussentijds, met goedkeuring van DUO, gewijzigd.

In de Stedendriehoek zijn, in het verlengde van de ministeriële regeling, de volgende plusvoorzieningen ontwikkeld:

1. Maatwerktrajecten (o.m. ambulante hulpverlening (trajectbegeleiding), Het dagelijks bestaan, Stressreductie en ademhalingstherapie, Kunstzinnige therapie en individuele agressie regulatie therapie).

2. Rebound (in de vorm van training of 'opname').
3. Expertisepunten binnen de school (in diverse vormen in drie subregio's) zodat leerlingen die overbelast zijn in het reguliere onderwijs kunnen blijven.

Gerealiseerde plustrajecten:

- 148 trajecten in VO Apeldoorn binnen de staande organisatie;
- 102 in mbo Stedendriehoek: er zijn 42 maatwerktrajecten afgerond en er worden nog 60 opgestart;
- 668 leerlingen in VO Zutphen;
- 52 plustrajecten in VO Deventer.

Gerealiseerd rendement:

De scholen worden zich door de activiteiten binnen het plusvoorzieningen project bewust van deze categorie overbelaste leerlingen. In principe kunnen alle overbelaste leerlingen met hun hulpvraag bij de expertisepunten in hun VO school terecht. Bij het mbo worden maatwerktrajecten aangeboden aan een x-aantal leerlingen, op basis van een vooraf vastgelegd budget.

Binnen de verschillende projecten wordt samengewerkt met diverse partijen zoals Jeugdzorg, landelijke pedagogische centra, leerplicht, schoolmaatschappelijk werk, clusterscholen, Tactus, MD Veluwe, Ambelt, Wisselwerk, gemeente Zutphen, het Dagelijks Bestaan, Cambio, Brede Blik Poli, BJZ, AMK, Sensire, GGD e.d.

De volgende succesfactoren zijn benoemd:

- de ervaringen die binnen expertisepunten worden opgedaan zoals: korte lijnen, dichtbij de leerling, slagkracht, minder doorverwijzen van kinderen, meer betrokkenheid ouders en minder uitval. Deze ervaringen kunnen benut worden voor passend onderwijs;
- bewustwording welke voorzieningen er in de Stedendriehoek zijn waardoor het beter benut wordt en er snel en gericht een ondersteuningsaanbod in gezet kan worden; collectief of individueel (op maat);
- door maatwerktrajecten kan er een specifieke voorziening geboden worden, die afgestemd is op het specifieke probleem van een individuele leerling en waardoor er persoonlijke aandacht mogelijk is, de gezinssystemen bij de ondersteuning/hulpverlening betrokken kunnen worden en er voor samenhang in de begeleiding gezorgd kan worden door gerichte samenwerking

De volgende verbeterpunten zijn benoemd:

- de omvang van de groep overbelaste leerlingen reduceren waardoor de beschikbare middelen gebruikt worden voor de leerlingen die het echt nodig hebben;
- vooraan in een handelingsroute van een leerling meer tijd nemen om een compleet beeld van een leerling te krijgen zodat de interventies effectiever zijn;
- een gedigitaliseerd aanmeldings- en monitoringsysteem;
- helderheid over de positie van de gemeente bij plusvoorzieningen.

d) Wat is de effectiviteit van de ondersteunende activiteiten van een Plusvoorziening?

De volgende activiteiten zijn ondernomen ter ondersteuning van het gebruik van bestaande en nieuwe plusvoorzieningen:

1. Bijscholen van docenten om handelingsgericht te werken en hen te leren naar het ontwikkelperspectief van kinderen te kijken.

2. Ontwikkelen van instrumenten zoals een signaalkaart om deze groep leerlingen te herkennen; een stroomdiagram om de categorie overbelaste leerlingen te onderscheiden; en een vragenlijst die de basis vormt voor een handelingsadvies.
3. Ontwikkelen van handelingsroutes (handelingsroute voor een leerling naar een plusvoorziening).
4. Optimaliseren van het voorzieningenniveau binnen de Stedendriehoek.

Gerealiseerd rendement:

De investering in de ondersteunende activiteiten van de plusvoorzieningen is in de Stedendriehoek

voorwaarde geweest om effectief gebruik te kunnen maken van de (bestaande) voorzieningen.

De volgende succesfactoren zijn benoemd:

- het met elkaar in beeld brengen van de overbelaste leerlingen, het kennen geeft betrokkenheid en samenwerking om voor deze leerlingen de juiste oplossing te zoeken;
- de gezamenlijkheid die de VO en MBO scholen binnen een subregio beogen om de leerlingen (mogelijke VSV) op te vangen en te begeleiden;
- preventief werken door de inzet van signaalkaart en voorlichting daarover aan LTB-ers;
- voorkomen van voortijdig schooluitval door maatwerktrajecten;
- handelingsbekwame professionals;
- mbo docenten signaleren eerder en verwijzen daardoor ook eerder door.

Het volgende verbeterpunt is benoemd:

scholing van docenten, mentoren en medewerkers van leerlingenzorg.

Bijlage 2 – Effect VSV maatregelen Stedendriehoek 2008-2011

Effect VSV Maatregelen 2008 - 2009 (eerste tranche)

VSV maatregel	Kwalitatief		Kwantitatief	
	doelen	criteria	doelen	criteria
1. Verzuimbeleid	Ongeoorloofd schoolverzuim tijdig signaleren en terugdringen d.m.v. een sluitend aanwezigheidsregistratie-systeem. Professionalisering van docenten/leertrajectbegeleiders m.b.t. de problematiek rondom ongeoorloofd schoolverzuim. Snelle en adequate reactie op ongeoorloofd schoolverzuim.			Aantal geschoolde/getrainde leertrajectbegeleiders. Bureau leerplicht/RMC heeft een loket in elke locatie van de mbo scholen in de S3H.
2. Mentoring & coaching	Voorkomen van voortijdig schoolverlaten door leerlingen/studenten met een verhoogd risico op uitval.	<ul style="list-style-type: none"> • profiel mentees (risico II) • gesignaleerde leerlingen tijdens intake 	De vo-scholen en de mbo-scholen in de S3H nemen het mentoringtraject op in hun begeleidingsaanbod.	<ul style="list-style-type: none"> • aantal trajecten/matches • aantal scholen dat meedoet • aantal getrainde medewerkers • aantal mentees
<p>Uit de mentoring projecten blijkt dat aandacht altijd werkt. Dat heeft positieve effecten. Het leidt ertoe dat er een meer gemotiveerde keuze gemaakt wordt door een leerling. Er zijn goede projecten uitgevoerd die niet veel breder, algemener effect hebben dan op groepsniveau. Het is zinvol om met dergelijke zaken bezig te zijn. Het heeft niet geleid tot een brede invoering, met name niet daar waar eigen middelen nodig waren.</p> <p>Als de kosten/batenanalyse wordt bekeken dan zien we dat er zo lang er extra middelen beschikbaar zijn, deze projecten gedraaid worden maar anders niet. Dat leidt tot de conclusie dat het bedrijfseconomisch niet rendabel is zonder aanvullende financiering.</p> <p>Het is te arbeidsintensief om breed in te zetten maar bij specifieke situaties waar extra aandacht nodig is, is het wel zinnig om in te zetten zoals: 1. Als opleidingskeuze onvoldoende op beroepsbeeld is gebaseerd (externe of peermentoring); 2. Als de rol van ouder/verzorger zwak ingevuld is (rolmodel).</p>				

3. LOB-lijn	Een voor alle vo- en mbo-scholen in de S3H beschikbaar systeem waarmee elke leerling/student de mogelijkheden heeft om zich optimaal te oriënteren op beroep en opleiding .	<ul style="list-style-type: none"> • Virtueel magazijn • Soorten LOB-activiteiten 	Een door alle vo- en mbo-scholen gezamenlijk vastgestelde definitie m.b.t. het onderwerp LOB. Een inventarisatie van alle bestaande activiteiten m.b.t. opleidings- en beroepskeuzes die verzorgd worden door de vo-/mbo-scholen uit de S3H. Een analyse van het bestaande aanbod met het oog op het ontwikkelen van een nieuw aanvullend aanbod. Ontwikkeling van nieuwe activiteiten en instrumenten m.b.t. het LOB aanbod in de regio.	<ul style="list-style-type: none"> • Een definitie van LOB • Een inventarisatie en analyse van bestaand LOB-aanbod • Aantal nieuwe lob-activiteiten • Aantal getrainde medewerkers
<p>Er is een regionaal onderzoek door Kenwerk uitgevoerd naar de wijze waarop LOB door de scholen wordt vormgegeven. Dat heeft niet geleid tot een actie naar meer uniformiteit tussen de scholen. Wél heeft het ertoe geleid dat er meer gezamenlijke LOB acties ondernomen worden zoals:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Er is een gezamenlijke portfolio als overdrachtsdocument ontworpen (wat wel in verschillende digitale systemen wordt gebruikt); 2. Er zijn workshops 'studeren in het mbo' waar portfolio en competentiegericht leren aan bod komen; 3. Er is een herziene versie 'OpZicht', er zijn nu meerdere meeloopdagen die ook een ander karakter hebben dan voorheen. 4. Er zijn mentoren in het VO getraind in gesprekstechnieken volgens het 'train de trainer' principe ten behoeve van LOB. ROC heeft nu 2 eigen trainers. In totaal zijn er 30 professionals getraind; 5. Er worden diverse LOB instrumenten (Metroc, Educatimeter,...) gebruikt; 6. Er vindt ontwikkeling van LOB in het mbo plaats –overigens niet vanuit VSV middelen gefinancierd- vanuit een landelijk programma, in dat kader worden LTB-ers geschoold; 7. In het VSV handboek zijn de diverse instrumenten beschikbaar voor alle scholen. <p>Het opstellen van een gezamenlijke visie is niet gelukt. De gezamenlijkheid zat in de gebruiken instrumenten. In principe moet iedere school in haar Programma voor Toetsing en Afsluiting opnemen wat ze beogen en uitvoeren voor LOB. LOB heeft ook te maken met de identiteit van de scholen. Een regionale visie kan ook alleen op hoofdlijnen. Het gaat om 2 zaken die ondersteund kunnen worden met activiteiten:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Beroepsbeelden en beroepsveld, juist niet de inhoud van de opleiding 2. Leerling is hier zelf actief in <p>Het is ook cruciaal om een goed programma te hebben van VO naar MBO.</p>				

Dat lukt niet altijd omdat:

1. Verschil in wat men financiert;
2. Verschillende faciliteiten per school;
3. Organisatie van het onderwijs in het vmbo;
4. Opstelling van docenten (ze gebruiken bijvoorbeeld geen portfolio).

<p>4. Optimaliseren stage-aanbod</p>	<p>Inzicht verkrijgen in de huidige praktijk bij het vinden van een stageplek dan wel leerwerktraject, zodat een regionaal beleid kan worden geformuleerd voor de komende jaren. Daarna wordt gestart met het bouwen van een stagesysteem waarin onderwijs en bedrijfsleven nauw samenwerken.</p>			<ul style="list-style-type: none"> • Aantal maatschappelijke stages • Aantal beroepsgerelateerde stages
---	---	--	--	---

Veel verschillende partijen zijn met de maatschappelijke stage bezig. De vo scholen hebben de maatschappelijke stage goed ontwikkeld, en hoeven zich niet zo zeer met het beroepsveld bezig te houden. De scholen stonden niet open om hier gezamenlijk in op te trekken.
Beroepsgerichte stage: een aantal heeft daaraan gewerkt zoals ROC Aventus dat PraktijkPlaza ontwikkeld heeft –overigens niet gefinancierd met VSV middelen. Dit is een opvolger van de beroepspraktijkuitvoering bij de diverse sectoren binnen ROC. Er wordt nu een passende organisatie ontworpen die past bij het ‘van buiten naar binnen’ denken. In het verlengingsjaar zijn er ook 5 stageprojecten. Op systeemniveau is en wordt er derhalve aan dit type stage gewerkt.

Effect VSV Maatregelen 2010 - 2011 (tweede tranche)

VSV maatregel	Kwalitatief		Kwantitatief	
	doelen	criteria	doelen	criteria
1. Overstap VMBO-MBO	<p>Uitgangspunt is de al ontwikkelde methodiek van de OverStap die uitbreiding behoeft op:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doelgroepen (niet alleen examenklassen vmbo, ook havisten) • Meer functies ontwikkelen, waardoor het vo de ontwikkelingen van de (ex-)leerlingen via de OverStap blijft volgen en daarvan leren hoe nieuwe lichten kunnen worden voorbereid op een vervolgopleiding. Dit wordt een continu proces. • Koppeling aan vergelijkbare systemen, waardoor vergaande samenwerking, in de grote regio Oost Nederland. 			
<ul style="list-style-type: none"> • Tijdigheid van registreren: 90% van de leerlingen wordt tijdig geregistreerd, jaarlijks is er actie naar scholen die lijken achter te blijven. • Partners werken conform procedure: is gerealiseerd. • Leerlingen van binnen en buiten de regio worden geregistreerd: registratie functioneert binnen de regio en wordt miv 2012 uitgewisseld met Twente <p>Miv 2011 is uitgebreid naar HAVO/VWO-overstappers, hierop wordt in 2012 extra actie gezet.</p> <p>Privacy leerlingen is geborgd en wordt (te?) nauwlettend bewaakt</p> <p>Aantal geregistreerde leerlingen: vmbo-leerlingen worden (nagenoeg) allemaal geregistreerd</p>				

2. Mentoring & coaching	De in gang gezette ontwikkeling zal worden gecontinueerd . Gebruik zal worden gemaakt van de expertise die voorhanden is bij de mentoring-projecten in Oost Nederland, vooral bij het traject van ROC Aventus. Aan de website van de Beroepskolom-Stedendriehoek wordt een module mentoring en coaching toegevoegd.			?
Idem Tranche 1 De module 'mentoring' is ontwikkeld en in gebruik.				
3. Intake	Er wordt een intakeprocedure ontwikkeld, en geïmplementeerd bij de mbo scholen, die recht doet aan het nieuwe denken over de verantwoordelijkheid van de intakers voor een totaal intakeproces. Scholing van intakers. Instrumentarium uitbreiden en in pilots uitproberen.			
<p>Bij Aventus is 'WAVI-project uitgevoerd. O.b.v. het project is o.a. procesbeschrijving "Aanmeld- en intakeprocedure" vastgesteld. Het heeft ook geleid tot centrale aansturing van intake onder de nieuwe dienst Studentenservices bij Aventus.</p> <p>Er is een nieuwe training voor intakers ontwikkeld</p> <p>Er wordt in de regio gebruik gemaakt van jaarlijkse gezamenlijke instructie-brochure 'MBO-Intake'.</p> <p>Alle in mbo instromende leerlingen krijgen een intake-gesprek. In veel gevallen wordt hierbij gebruik gemaakt van extra instrumenten (AMN-Insight, Educatimeter, ROCTraject) wanneer daar indicaties voor zijn.</p> <p>Bij Aventus worden niet-geplaatste leerlingen in extra intake-ronde door het Doormeldpunt voor85% alsnog in- of extern geplaatst.</p> <p>Doorlopend is er een trainingaanbod voor intakers bij de ROCAcademie van Aventus.</p> <p>Op 4 VO-scholen zijn pilots voor 35 risicoleerlingen uitgevoerd (o.a. Etty Hillesum Lyceum). Hierbij is gebruik gemaakt van De Educatimeter. De evaluatie hiervan leverde een positief beeld op. Leerlingen zijn gevolgd tot aan de Kerst 2011: 34 leerlingen zitten nog steeds op hun gekozen opleiding, 1 leerling is naar VMBOtl gegaan.</p> <p>Een tiental personen is geschoold in het zelf afnemen van en kunnen voeren van gesprekken op basis van de resultaten van De Educatimeter.</p>				

4. Optimaliseren stageaanbod (v)mbo				
Idem tranche 1				
5. Docentenuitwisseling	Docenten van VO en MBO maken kennis met elkaars onderwijs waardoor de overgang van leerlingen van VO naar MBO met meer success verloopt.		Elke sector van Roe Aventus, AOC-Oost, Helicon en Hoorn-seeck College verplicht zich om in deze periode dat ten minste 15 docenten een dagdeel te laten meelopen bij een collega van een vmbo-school.	
<p>Is als algemene actie moeizame zaak gebleken. In diverse vormen is getracht docenten 'over de schutting' te laten kijken. Het meest effectief blijken de meer simpele vormen als vmbo-docenten mee laten doen in meeloopdagen voor vmbo-leerlingen in het mbo. Hiervan is door VO-docenten op beperkte schaal gebruik gemaakt. Op thema/onderwerp zijn gezamenlijke ontwikkelgroepen actief (geweest), o.a. : taal en rekenen, lob, de overstap, mentoring. In 2011 is een start gemaakt met VSV-contactpersonen op alle scholen. Deze contactpersonen komen regelmatig bijeen en hebben een positief effect op de verbinding tussen scholen t.a.v. de aanpak van VSV en bekendheid met elkaars scholen.</p>				
6. Havo/vwo 3 en 4	Een methodiek, incl. eventueel instrumenten, waarmee afstromers uit havo en vwo, goed begeleid worden naar een doorstart in een passende mbo-opleiding.		Ten minste drie vo-scholen uit de regio, bij voorkeur geografisch goed verdeeld, starten met een pilot "uitval-ers havo". De mbo-scholen uit de regio verplichten zich om leerlingen die in deze pilotfase worden aangeboden te plaatsen in de opleiding die aansluit bij de beroeps-/opleidings-wensen van de leerling.	
<p>Er is een overstap-programma voor havisten ontwikkeld. Het is eenmaal uitgevoerd op einde schooljaar 2010-2011 en wordt in 2011-2012 tweemaal uitgevoerd (halverwege en aan het eind van het schooljaar). In eerste pilot deden 18 personen mee. In tweede pilot (halverwege schooljaar) waren het er 6. De deelnemers worden gevolgd en lijken succesvolle mbo-ers te worden. Het programma wordt onderdeel van het aanbod van de In- en Doorstroomklas die bij ROC Aventus voor de regio wordt uitgevoerd.</p>				

7. Ouderbetrokkenheid	Het vergroten en garanderen van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie t.b.v. voorkomen schooluitval.			
<p>Bij Sector Ondernemen (Aventus) is met positief effect pilot uitgevoerd ism studenten die activiteiten richting ouders ontwikkelden en presenteerden (o.a. 'ouderkalender' met informatie voor ouders over ouderavonden enz).</p> <p>Voor 80 ouders is een pilot uitgevoerd met het bieden van extra informatie over studievoortgang door toegang te verlenen tot een deel van de studentenportal. Door technische problemen kan de pilot nog niet worden uitgebreid. Gevolgd wordt of ouders de extra informatie op prijs stellen en gebruiken.</p> <p>Er worden nieuwsbrieven voor ouders uitgegeven naast het aanbieden van informatie voor ouders in het school-magazine AveNu.</p> <p>VO-scholen voeren projecten uit waarbij ouders intensiever betrokken worden bij verzuimprobleem.</p> <p>Helicon voert project uit voor betrekken ouders van zorgleerlingen bij begeleiding vanuit school.</p> <p>AOC –Oost voert project uit waarbij schoolmaatschappelijk werk wordt ingezet in begeleiding van ouders en studenten.</p>				
8. Jeugdwerkloosheid	Het aangaan van samenwerking met uitvoerders van het actieplan Jeugdwerkloosheid t.b.v. afstemming en verbinding van acties en maatregelen.			
<p>Is niet in geplande vorm uitgevoerd omdat al langs andere weg initiatieven tussen scholen, gemeentes en arbeidsvoorziening tot stand kwamen.</p> <p>Het budget wordt nu ingezet om beleid tbv 'terugkeerders' verder te versterken, (hoewel de regio hierin al tamelijk succesvol blijkt te zijn).</p>				

Bijlage 3 – Regionaal verzuimbeleid

Uitgangssituatie Verzuim

Inleiding

VO- scholen en MBO-scholen werkten al samen door middel van de Beroepskolom Stedendriehoek, een organisatie die gefinancierd wordt door de samenwerkende onderwijsinstanties. Vanuit de Beroepskolom werden al enkele initiatieven georganiseerd en ondersteund, zoals de Overstap en Opzicht. De contacten waren er en hoewel sommige zaken moeizaam waren (tegenstrijdige belangen en financiën) zag men het belang van samenwerking wel in.

Een van de maatregelen in het convenant voor het terugdringen van Verzuim en hiermee het Voortijd schoolverlaten bij onderwerp Verzuim was de invoering van het Digitaal Verzuim Loket als meldinstrument voor leerlingen die hun leerplicht niet nakomen. Deze melding komt dan direct bij de verantwoordelijke leerplichtambtenaar terecht, in de woonplaats van de leerling en niet de standplaats van de school. Voor de uitwerking van deze maatregel werd een projectleider aangesteld.

Overstap

Ter voorkoming van absoluut verzuim in de periode van de overstap van VO naar MBO was al het digitale webbased programma Intergrip in gebruik genomen, met de alleszeggende titel de Overstap. Alle VO en MBO-instellingen houden de vervolgkeuze van de 4e jaars leerlingen in dit systeem bij. Het systeem geeft een signaal bij leerlingen zonder vervolgkeuze of met een risicokeuze. Deze worden ruimschoots op tijd doorgezet naar de leerplichtambtenaar.

Verzuim in het VO

De leerplicht voor leerlingen tot 16 jaar is helemaal doorgevoerd en er werd gewerkt met een welbekende procedure bij leerlingen die die plicht niet nakomen. Op het Voortgezet Onderwijs zijn de taken omtrent verzuimende leerlingen verdeeld. Verzuim komt minder voor op het voortgezet onderwijs. In het geval dat het wel plaatsvindt worden ouders van leerlingen er tijdig bij betrokken en er zelfs verantwoordelijk voor gesteld. Er is sprake van een afdelingsleider of in bepaalde omstandigheden een zorgcoördinator, die vanuit school de betrekkingen met de ouders en de leerplichtambtenaar aanhaalt. Op deze wijze zijn de lijnen kort en kan er krachtig gereageerd worden op dergelijke situaties.

Verzuim in het MBO

Tenzij er dispensatie aangevraagd was voor 'vroegge' leerlingen van 15 jaar, had het MBO geen bemoeienis met de leerplicht. De meeste leerlingen waren 16 jaar en ouder en voor hen verviel de leerplicht. Slechts sporadisch was er contact met een leerplichtambtenaar, als de docenten vonden dat de betreffende leerling te veel afwezig was. De leerplichtambtenaar werd beschouwd als iemand die in het allerergste geval geïnformeerd moest worden, maar liever niet. Te rade gaan bij de leerplichtambtenaar werd ervaren als het toegeven van het eigen falen om de leerling bij de les te houden. Overigens bleek dat er bij de afdeling leerplicht op gelijke wijze over docenten gedacht werd.

Voor veel MBO-docenten was de leerplicht een ver-van-mijn-bed-show, die uitgevoerd werd door de opleidingscoördinator of de teammanager. Daar was de verzuimende leerling tenslotte al terecht gekomen.

Hoe er omgegaan werd met verzuimende leerlingen was per opleidingsteam anders. Een sector bij bijvoorbeeld het ROC Aventus had daarvoor zijn eigen richtlijnen opgesteld, waarbinnen de verschillende opleidingsteams in die sector hun eigen procedures hadden ontwikkeld. In deze procedures werd rekening gehouden met type leerlingen, de aard van het werk waarvoor opgeleid werd en met de persoonlijke eigenschappen en omstandigheden van de leerling zelf. Voorbeelden daarvan zijn: werken tijdens schooltijd om de huur te kunnen betalen, werken omdat de baas personeel te kort komt en dergelijke. 'Sommige lessen hebben ze nou eenmaal harder nodig dan andere, als ze er dan maar zijn'. Ook de manier waarop over verzuim gedacht werd verschilde nogal. Uiteindelijk waren er in het MBO al gauw 8 verschillende procedures, waar op 100 verschillende manieren mee omgegaan werd.

Wel werd er bij het ROC Aventus sinds de betrekking van de nieuwbouw in Apeldoorn gewerkt met ID-kaarten, die leerlingen en medewerkers bij zich moesten dragen ter identificatie. Middels deze ID-kaarten konden leerlingen ingelogd worden met 'handmatige loggers' en later via wandloggers bij de lokalen. Het handmatig inloggen was een verantwoordelijkheid van de docent en daardoor leek het alsof de docent verantwoordelijk was voor de aanwezigheid van de leerling. De komst van wandloggers legde die verantwoordelijkheid weer terug bij de leerling. De geregistreerde aan- of afwezigheid was terug te zien op de webbased applicatie Gronos.

Het werken met dit programma ging niet zonder slag of stoot. Medewerkers vertrouwden het systeem niet en de registratie was dan ook onvolledig. Er werden nog altijd handmatige lijsten van aanwezigheid bijgehouden. Omdat de leerlingen toch verantwoordelijk gemaakt moesten worden, kozen sommige opleidingsteams ervoor om de leerlingen bij aanwezigheid zelf hun handtekening te laten zetten. Tevens waren niet alle gebouwen van Aventus ingericht met wandloggers, waardoor dat bezwaar bij de handloggers bleef bestaan.

De maatregel kwalificatieplicht

Inleiding

De invoering van de kwalificatieplicht voor 16- en 17-jarigen op 1 augustus 2007 moest verandering brengen in het feit dat veel jongeren op jonge leeftijd het onderwijs verlaten zonder een diploma behaald te hebben en derhalve weinig kans maakten op de arbeidsmarkt. Het betekende vooral dat leerlingen en docenten in het VO en het MBO te maken kregen met een verlengde leerplicht. Verplichte aanwezigheid, verplicht halen van een startkwalificatie.

Gevolg voor het VO

In het VO werden de lopende procedures verlegd naar de HAVO/VWO afdeling van de school. Naast het halen van minimaal een Havodiploma was er sprake van een leeftijdsverschuiving naar 18 jaar. Hier gold slechts een verspreiding van een eenvoudige taak naar in sommige gevallen, een andere afdelingsleider.

Gevolg voor het MBO

In het MBO werden de docenten verrast door deze maatregel. Er waren geen procedures die konden helpen om de grote groep verzuimende kwalificatieplichtigen gestructureerd aan te pakken. Alle sectoren hanteerden opnieuw hun eigen werkwijze. Als alle docenten al geïnformeerd waren over de kwalificatieplicht, dan waren er nog steeds geen eenduidige en gelijk-

waardige mogelijkheden om verzuim te monitoren. De enorme diversiteit aan maatregelen en aanpak met betrekking tot verzuim zorgde voor verwarring.

Het middel Digitaal Verzuimloket (DVL)

Inleiding

Het hulpmiddel hierbij werd het digitale verzuimloket, een applicatie van DUO (toen nog IB-groep) om die leer- en kwalificatieplichtigen die verzuimden, aan te geven bij de afdeling leerplicht van de gemeente waar zij woonachtig zijn. Dit vereenvoudigde de communicatie tussen de scholen en de gemeenten enorm. Men hoefde niet meer te achterhalen wie de betreffende leerplichtambtenaar was. Het leek er even op dat slechts het aangeven voldoende was om ervoor te zorgen dat de leerling niet langer absent was.

Het wederzijdse wantrouwen van docenten en gemeentemedewerkers bleef onderdeel uitmaken van de cultuur waarbinnen gewerkt moest worden, maar de inzet van het digitale verzuimloket vereiste toch wel gezamenlijke afspraken. Het was niet de bedoeling dat iedereen maar wat deed.

Nu roerde ook het RMC zich. Waar velen nog nooit van het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt gehoord hadden, bleek dat zij met name voor het MBO een grote rol konden spelen in het terugdringen van verzuim en voortijdig schoolverlaten.

Aanpak

In het najaar van 2009 werden gesprekken georganiseerd tussen de functionarissen uit de verschillende onderwijsorganisaties en de gemeenten die daadwerkelijk met dit item aan de slag moesten. Het doel was een concreet protocol op te stellen voor de hele Stedendriehoek, waar alle betrokken instanties zich aan moesten kunnen conformeren.

Uitgaande van wettelijke voorschriften en een handleiding voor het digitaal verzuimloket is gewerkt aan het protocol. Bij de gesprekken waren daadwerkelijk allerlei functionarissen aanwezig, zoals administratief medewerkers, afdelingsleiders, leerplichtambtenaren, RMC-medewerkers, zorgcoördinatoren en leerlingbegeleiders uit het MBO. Het was van belang om de kaders samen duidelijk te krijgen, de grenzen van het loket. Geen zorgleerlingen, wel signaalmeldingen (mogelijkheid tot zorg). Hier werd ook duidelijk dat de RMC-wetgeving te veel ruimte liet. Het preventief melden (na twee weken) van RMC-verzuim werd al snel ondersteund, hoewel er bij de gemeente vragen rezen over de interne aanpak. Er werd voorzien dat dit een groot aantal meldingen teweeg zou brengen. Tijdens deze gesprekken zijn ook dit soort issues aan de orde geweest. De interne situaties van verschillende organisaties werden besproken en zodoende kon men meedenken en leren van elkaar.

Al in het voorjaar van 2010 werd het protocol door alle deelnemende instanties bevestigend ondertekend, met uitzondering van Het Staringcollege. Zij voelden meer mee met de regio Berkelland, zodat er enkele gesprekken nodig waren om het Staringcollege alsnog van de voordelen van deelname te overtuigen.

Implementatie

Hoewel het protocol er nu lag, moest er gewerkt worden aan het interne beleid van de verschillende scholen, dat vanzelfsprekend aan moest sluiten bij het protocol. Voor veel VO scholen gold dat er niet heel veel veranderde, behalve dan dat de meldingen nu digitaal gingen. In deze overgangperiode gingen veel meldingen dubbel: telefonisch en digitaal. Leerplicht en VO creëerden zo hun eigen aanpak binnen de kaders van het protocol.

In het MBO was sprake van een andere situatie. De kleinere scholen in de regio Stedendriehoek (Helicon en Hoornbeeck) met een stuk minder verzuim pasten zich vrij snel aan de nieuwe situatie. Het MBO van het AOC converteerde eenvoudig naar hun eigen VO-werkwijze. Deze scholen vroegen allemaal maximaal 2 accounts aan bij DUO om in te loggen bij het DVL. Dat was te overzien, ook om hun interne beleid daaromheen om te vormen, voor zover dat nodig was.

Het ROC Aventus had meer moeite met de situatie. Hier was nog geen eenduidig beleid voor het hele ROC. Om het overzichtelijk te houden en na het beluisteren van de verschillende werkwijzen op andere scholen is er besloten het aantal accounts voor het DVL zoveel mogelijk te beperken. Dat werd het uitgangspunt voor de eerste procedure.

Ondersteuning

Projectleider: Ter ondersteuning aan de interne beleidsontwikkeling en de implementatie van het protocol in het dagelijkse onderwijs kon de projectleider uitgenodigd worden om samen met de leerplichtambtenaar bezoeken te brengen aan de opleidingsteams. Dit heeft slechts af en toe plaatsgevonden, voornamelijk doordat teammanagers (in het geval van het ROC Aventus) er het nut niet van inzagen (letterlijk).

Folder: Ter ondersteuning aan het protocol is in oktober 2010 een folder uitgegeven voor ouders en leerlingen waarin de leer-en kwalificatieplicht verduidelijkt werd. Deze folder is verspreid over alle leerlingen die op dat moment onderwijs volgden in VO en MBO in de regio stedendriehoek.

Poster: In het najaar van 2011 zijn posters verspreid onder de functionarissen van de verschillende scholen en gemeenten die op de hoogte moeten zijn van het verzuimprotocol. Deze posters sluiten volledig aan op het protocol en de eerder uitgebrachte folder.

Evaluatiebijeenkomsten: In 2010 en in 2011 werden per subregio evaluatiebijeenkomsten georganiseerd, met een zo heterogeen mogelijke groepssamenstelling, van medewerkers uit het VO en het MBO en van de afdelingen leerplicht en RMC van de gemeenten. Deze dienden ervoor om ervaringen met elkaar uit te wisselen en bespreekbaar te maken welke knelpunten er al doende gesignaleerd werden en welke aanpassingen er gedaan moesten worden. Opnieuw was er ruimte voor intervisie, wat als heel prettig werd ervaren.

SOS KP/RMC werkgroep bijeenkomsten: Elk kwartaal werd er op initiatief van de contactgemeente een bijeenkomst georganiseerd om ervaringen tussen verschillende afdelingen kwalificatieplicht en RMC te delen. Hierbij was de projectleider aanwezig om zo de genoemde knelpunten waar scholen en gemeenten tegenaan liepen te expliciteren. Ook de nieuwste ontwikkelingen rondom het Loket, werkwijze of wetgeving werden bespreekbaar gemaakt om zo tot voor alle partijen eenvoudige oplossingen komen. De projectleider bezocht hiermee de scholen om deze oplossingen uiteen te zetten.

Het jongerenloket en de leerplichtambtenaar: Om het RMC meer bekendheid te geven, maar vooral om het RMC toegankelijker te maken voor docenten en leerlingen is het jongerenloket, met RMC-medewerkers, geïnstalleerd in het gebouw van ROC Aventus in Apeldoorn. Docenten kunnen hun leerlingen naar het jongerenloket verwijzen, maar zij kunnen zelf ook met vragen terecht. De RMC-medewerkers kunnen hun werk blijven doen, maar zitten nu dichterbij de doelgroep. Het kan bij het jongerenloket gaan over hulpverlening, maar vooral ook over wet- en regelgeving of over werk. Het jongerenloket heeft vooral als doel om de dreigende voortijdige schoolverlater terug te krijgen in de schoolbanken, zodat hij/zij alsnog zijn diploma haalt.

De leerplichtambtenaar heeft sinds het schooljaar 2011 – 2012 ook zitting in het gebouw van het ROC Aventus in Apeldoorn, maar ook in Zutphen, bij wijze van project. Nog steeds bieden zij zich aan om op scholen spreekuur te houden voor leerlingen, ouders en leraren. Waar zij in

het begin van de convenants periode nog weggehouden werden, staan nu praktisch overal deuren voor ze open.

Huidige situatie

Inleiding

Hoewel het pas sinds korte tijd is dat iedereen de term VSV kent, is het merkbaar dat mensen op de hoogte zijn van de zaken die spelen rondom verzuim en voortijdig schoolverlaten. Het verzuimprotocol is enkele malen op last van de Inspectie gereviseerd, maar altijd zonder drastische gevolgen voor de werkwijze.

De samenwerking tussen de medewerkers van de scholen en de afdelingen leerplicht/RMC is enorm verbeterd. De kennismaking met elkaar, de introductie van de gemeente-medewerkers op de scholen, het delen van elkaars ervaringen maar vooral het delen van elkaars zorg voor de leerling heeft dit bevorderd. Het is gebleken dat we een gezamenlijk doel hebben waaraan iedereen wil bijdragen: voor al onze jeugd een goede plek in de maatschappij.

Dat is vooral zichtbaar in de cijfers die aangeven dat de regio Stedendriehoek, ten opzichte van het landelijke gemiddelde, een hoog percentage jongeren heeft dat terugkeert op school om alsnog een diploma te halen. Het herplaatsingspercentage is 42% (landelijk 37%), het slagingspercentage van die groep blijkt 77% (landelijk 75%).

Verzuim in het VO

Het aantal voortijdig schoolverlaters van het VO in de Stedendriehoek is niet groot, maar nog wel te groot in vergelijking met de andere regio's. Het gaat vaak om < 1 leerling per school per jaar. Of daaraan verzuim ten grondslag ligt, is niet duidelijk. De leerplicht functioneert nog net als voor het DVL, alleen is de communicatie vereenvoudigd. Men heeft wel sterk oren naar het interne spreekuur van de leerplichtambtenaar.

Verzuim in het MBO

Er heeft een enorme gedragsverandering moeten plaatsvinden in het MBO. Men heeft moeten wennen aan de wet- en regelgeving en de opgelegde 'bemoezucht' van de leerplichtambtenaar/RMC-medewerker. Docenten (hebben) moeten loslaten en zo bijtijds de leerling melden bij het DVL en dus bij de LPA/RMC-medewerker.

Bij het ROC Aventus is er beleidsmatig, maar ook praktisch, een aantal aanpassingen gedaan. Er zijn voor iedere sector/locatie verzuimcoördinatoren aangesteld om het verzuim (middels Gronos) te monitoren en een signaal te sturen naar de docenten dat hun leerling een te hoog verzuim heeft. Het presentieregistratieprogramma heeft veel aandacht gekregen en is voor een groot deel aangepast aan de wensen van de docenten. Via de leerlingadministratie worden waarschuwingsbrieven verstuurd (op last van de docent) en bevestigingsbrieven als er daadwerkelijk bij het DVL gemeld gaat worden. De teammanager wordt ingeseind zodra een docent verzuimt het verzuim van de leerling te melden. Via het DVL komen veel meldingen binnen waarmee de gemeentelijk medewerkers aan de slag kunnen. Verzuim en Voortijdig schoolverlaten hebben duidelijk een plek op de agenda van opleidingsteams gekregen.

Ook is de samenwerking tussen de medewerkers van de instelling en de LPA's en RMC-medewerkers enorm verbeterd. Laatst genoemden worden ingezet om docenten alsnog te informeren over het DVL en de werkmethodes van de gemeentelijke medewerkers.

Knelpunten

Inleiding

Hoewel het DVL geïmplementeerd wordt geacht, loopt men nog wel tegen een aantal knel- en verbeterpunten aan. Deze blijven momenteel enigszins liggen wachten om vanzelf op te lossen en soms lukt dat ook. De volgende zaken hebben wellicht nog extra aandacht nodig in de regio:

Verzuimprotocol

Knelpunt voor wat betreft het verzuimprotocol is dat er geen afspraken zijn gemaakt over hoe men elkaar aanspreekt op het niet nakomen van de afspraken in het verzuimprotocol. De evaluatiebijeenkomsten worden niet meer georganiseerd en het is niet duidelijk hoe daarover nu gecommuniceerd moet worden. Er is geen sprake van monitoring of een centraal aanspreekpunt, die daarbij neutraal kan optreden. Immers, iedereen is in dezelfde mate verantwoordelijk. Hierdoor lijkt ook de goede relatie die de verschillende betrokkenen met elkaar hebben opgebouwd in de projectperiode enigszins af te brokkelen. Door het uitblijven van overlegmomenten (met alle instellingen) kan er niet verder gewerkt worden aan uitvoering en monitoring.

Ook zijn er onduidelijkheden over het melden van 18+ leerlingen die verzuimen. Hierdoor kan het RMC de meldingen niet of niet correct oppakken.

Tevens zijn er onderwerpen die opgenomen zouden kunnen worden in het protocol, die niet direct betrekking hebben op het DVL. Dat zijn de volgende onderwerpen:

- schorsing en verwijdering van een leerling
- meldformulier (DUO) bij vijf tot 8 weken verzuim voor 18+ leerlingen op MBO niveau 2.
- afspraken inschrijvingen bij MBO (zie absoluut verzuim)

Meldingen Digitaal Verzuimloket (DVL)

Het DVL wordt in enkele gevallen nog niet correct gebruikt. Hiervoor is aandacht nodig. Er zijn nog steeds meldingen die rechtstreeks via de mail verstuurd worden. Meldingen zijn vaak onvolledig, dan wordt er bijvoorbeeld geen toelichting gegeven. Tevens komt het nog voor dat het verzuim veel te laat gemeld wordt, in het slechtste geval zelfs nadat de leerling al uitgeschreven is. Dit komt zowel in het VO als in het MBO voor.

Absoluut verzuim

Wettelijke regels of het ontbreken daarvan staan een soepele registratie van overschrijving in de weg. Het blijkt dat MBO instellingen geen inschrijvingsbewijs moeten sturen aan VO-instellingen. VO-instellingen gaan af op uitspraken van de ouders. Dit kan absoluut verzuim tot gevolg hebben. Afspraken betreffende deze inschrijvingsbewijzen zouden regionaal vastgelegd kunnen worden in het verzuimprotocol, in het hoofdstuk dat gaat over Absoluut verzuim. Momenteel zijn de scholen afhankelijk van de 'goodwill' van het MBO met betrekking tot het verstrekken van deze informatie.

Cijfermatig inzicht

Hoewel er steeds meer cijfers beschikbaar komen omtrent de voortijdig schoolverlaters, vanuit verschillende bronnen, blijft het problematisch om de relatie tussen verzuim en VSV te kwantificeren. Een verbeterpunt zou kunnen zijn om hiervoor een systeem op te zetten, zodat ook dit inzicht geperfectioneerd kan worden.

Bijlage 4 – Samenwerking in de regio

Samenwerking in de Stedendriehoek o.g.v. VSV en Plusvoorzieningen van 2008-2012

- ***Is er vaak genoeg overleg tussen de belangrijkste partners?***

Er is een overleg tussen onderwijsbestuurders dat 2-3 keer per jaar is. VSV is daar het agenda-punt. Overbelaste jongeren zijn ook het onderwerp van het bestuurlijk overleg Plusvoorzieningen. Tevens is er 4 keer per jaar bestuurlijk overleg tussen contactschool en contactgemeente. Daarnaast is er een VSV projectgroep en een Plusvoorzieningen projectgroep.

VSV en overbelaste jongeren/plusvoorzieningen zijn onderwerpen die ook in andere overleggen geagendeerd worden. Zoals in SOS (gemeente) verband op bestuurlijk, beleids- en op operationeel niveau. Andere partners (onderwijs, werkgevers, Jeugdzorg en UWV) sluiten daar op ad hoc basis bij aan.

- ***Is het overleg voldoende inhoudelijk?***

Bij de totstandkoming van het convenant hadden de besprekingen voornamelijk een inhoudelijk karakter. Vervolgens kregen tijdens de uitvoering in de schooljaren 2010-2011 en 2011-2012 de overleggen vooral een procesmatig karakter. Ze waren gericht op het verhelderen van ieders rol in de VSV aanpak en in het inrichten, verbeteren en afstemmen van werkprocessen.

- ***Is het overleg voldoende besluitvaardig?***

In de beginfase van het eerste VSV convenant was de VSV aanpak verweven in de Beroepskolom Stedendriehoek. Daardoor konden in de beginfase snel besluiten worden genomen. Later bleek echter dat de samenstelling van de beslissersgroep van deze twee gremia verschildte waardoor er geen besluitvorming kon plaatsvinden. Sinds 2011 is de VSV aanpak uit de Beroepskolom Stedendriehoek gehaald en is een Doelen-Insparingen-Middelen Netwerk opgesteld met bijbehorende projectbesturingsdriehoeken. Zo zijn het VSV en Plusvoorzieningen bestuurlijk overleg 'in positie gezet' en is helder wie welke taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden heeft. Een transparante besluitvorming is het gevolg.

- ***Welke vooruitgang wilde u boeken, wat is er gelukt en wat niet?***

Het streven was om 40% reductie in het aantal VSV-ers te halen. Er is een reductie van 19,5% tussen 2005-2006 en 2010-2011 behaald. Het wordt als winst gezien dat de meeste bestuurders aan onderwijszijde het belang van een VSV en Plusvoorzieningen aanpak op regionaal niveau erkennen. Daarnaast zijn er verbeteringen in werkprocessen, is er meer informatie gedeeld, meer over VSV gecommuniceerd en is helder wie waar verantwoordelijk voor is. Ook is de verbinding met de scholen door de komst van VSV contactpersonen tot stand gekomen. Aandachtspunt is dat de omvang van de groep beslissers (VSV bestuurders) groot is. Het overleg voor de Plusvoorzieningen is anders ingericht: 4 bestuurders en 4 projectleiders van een subregio binnen de Stedendriehoek.

Binnen het onderwijs en de gemeenten zijn verbeteringen doorgevoerd. Ook de samenwerking tussen deze twee sectoren is verbeterd. Een evaluatie in 2010 leerde, dat op tactisch en strategisch/bestuurlijk niveau in de samenwerking nog winst te behalen is. Op operationeel niveau zien we dat er rondom de leerling niveau goed samengewerkt wordt. De winst is daar nog op systeemniveau (werkprocessen en -afspraken) te behalen.

Ook participeert het beroepsonderwijs in verschillende beleids- en werkgroepen. Daarbij is het echter voor de scholen nog niet altijd helder wat de bijdrage vanuit andere partijen (bijvoorbeeld werkgevers, het Actieplan Jeugdwerkloosheid en UWV) kan zijn bij de reductie van VSV en overbelaste jongeren.

- ***Welke partners ontbreken in de praktijk nu nog aan tafel?***

Als het gaat om de individuele leerling dan worden op operationeel niveau zo nodig relevante partijen betrokken.

Op bestuurlijk en tactisch niveau wisselt dat. Vaak staat VSV als een van de onderwerpen op de agenda. Het is belangrijk dat werkgevers er vaker bij aanwezig zijn.

Ideaalbeeld voor 2014-2015 op basis van de geconstateerde problemen in de regio

- ***Welke activiteiten zijn door wie in het reguliere proces van de gemeenten opgenomen?***

- Analyseren van DUO maandrapportages en signaleren naar scholen.
- Monitoren van leerlingen uit De Overstap en die leerlingen 'oppakken' die de overgang van vmbo naar MBO niet maken.
- Houden van spreekuren op het MBO.
- Afstemming van werkprocessen en –afspraken tussen jongerenloketten en werkgeversdiensten zodat leerlingen indien nodig naar arbeid geleid worden.
- Op uniforme wijze uitvoeren van toezicht op de leerplichtwet.
- Agenderen van 'VSV en arbeid' in andere regionale, aanpalende (beleids)overleggen.

- ***Welke activiteiten zijn door wie in het reguliere proces van de scholen opgenomen?***

- Uitvoeren van het verzuimbeleid zoals overeengekomen in het verzuimprotocol VO/MBO;
- Ondernemen van actie naar potentiële VSV-er en overbelaste leerlingen en zo nodig afstemmen met partners zoals LPA/RMC, Jeugdzorg.
- Opleveren van managementinformatie over VSV en overbelaste leerlingen (koppelen van leerlingadministraties aan DUO maandrapportages), wat integraal onderdeel uitmaakt van het totale M.I.S.
- Instellen van een VSV contactpersoon per school, die zorgdraagt voor o.m. monitoring VSV cijfers en de implementatie van de ontwikkelde VSV instrumenten voor de primaire processen zoals: intake, stage, ouderbetrokkenheid, LOB en overstap havo naar mbo.

- ***Welke activiteiten zijn door wie in het reguliere proces van de instellingen en andere betrokkenen opgenomen?***

- 1 persoon is contactpersoon voor VSV vanuit deze instelling en draagt zorg voor de koppeling van deze aanpak met de activiteiten binnen de eigen organisatie.
- ...

- ***Hoe is de samenwerking structureel verankerd in de regio?***

Door ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst over de VSV maatregelen, de vaststelling van een activiteitenplan 2011-2012, de uitwerking van diverse projecten in de scholen, de instelling van VSV contactpersonen in de scholen (vastgesteld in prestatieafspraken). Dit is vastgelegd in een programmastructuur waarin de rollen van iedere partij benoemd zijn.

Daarnaast wordt door het agenderen van de onderwerpen VSV en overbelaste jongeren in andere overleggen, samengewerkt met andere partijen.

Bijlage 5 – Intentieverklaring

Intentieverklaring “Geen jongeren tussen wal en schip”

De deelnemende organisaties aan het VSV convenant 2012-2015 regio Stedendriehoek

Overwegende dat zij:

- de doelstelling van de reductie van het aantal Voortijdig Schoolverlaters in de regio Stedendriehoek zoals genoemd in het VSV convenant 2012-2015 onderschrijven;
- in hun gedeelde verantwoordelijkheid een stap verder willen gaan dan alleen het terugdringen van het aantal schoolverlaters en gezamenlijk het streven hebben dat er in de regio Stedendriehoek geen enkele jongere tussen het wal en schip valt onder het adagium van: *ledere jongere een maximaal resultaat, een zo hoog mogelijk diploma of (aangepast) werk.*

Daarbij nadrukkelijk aangeven dat:

- zij zich gezamenlijk geconfronteerd voelen met een beleidscontext die volop in beweging is, zoals:
 - Opbrengstgericht werken
 - Transitie jeugdzorg
 - IQ-maatregel
 - Ingrepen inzet maatschappelijke begeleiding
 - Wet werken naar vermogen
 - Invoering Passend Onderwijs
 - Hogere eisen Taal en Rekenen
 - Prestatiebox Voortgezet Onderwijs
 - De invoering van de entreeopleiding met een bindend studieadvies na 4 maanden en de onduidelijkheid over de effecten daarvan op leerling-stromen
 - Vervallen van de drempelloze instroom in MBO 2 en hoger
 - Verkorting van de studieduur in het MBO
 - Centrale examinering voor Nederlands, rekenen en Engels
 - Verdere terugdringing schooluitval
 - De oplopende werkloosheid.
- zij niet kunnen uitsluiten dat na alle inspanningen van de afgelopen jaren de moeilijkste groep over blijft en het risico op uitval groter zal worden, omdat door deze beleidscontext het tempo en de lat voor jongeren hoger komen te liggen;
- zij desalniettemin de verwachting uitspreken dat de nieuwe maatregelen en het bestaande voorzieningenaanbod in de Stedendriehoek voldoende kansen bieden voor de meerderheid van de jongeren;
- zij, door de geschetste beleidscontext, de zorg delen en de verantwoordelijkheid voelen voor de specifieke risico doelgroepen uit het VMBO en op niveau MBO 1 en 2;
- zij gezamenlijk de zorg en de verantwoordelijkheid voelen om zich op de leerlingen en niet enkel op de te behalen norm van OCW richten en dat ook blijven doen als dit niet bijdraagt aan het realiseren van de beoogde VSV reductie voor deze subcategorie leerlingen.

Willen bewerkstelligen dat:

- er in de regionale analyse ook aan de genoemde risicogroepen aandacht wordt besteed en dat de uitkomsten daarvan worden vertaald in de regionale aanpak, zodat binnen de Steden-driehoek een afgestemd aanbod voor deze kansarme groep jongeren wordt gecreëerd.

Partijen besluiten dat:

- een extern onderzoeksbureau, ondersteund door een monitoringgroep, de regionale analyse oplevert aan de bestuurders VSV waar zowel onderwijs- als gemeentebestuurders zitting in hebben;
- deze regionale analyse wordt vastgesteld in het bestuurlijk overleg VSV in mei 2012 en vertrekpunt is voor de regionale aanpak.

Partijen spreken de intentie uit dat:

- zij zich maximaal in zullen zetten voor het tot stand komen van een afgestemd aanbod voor deze kwetsbare doelgroepen;
- zij tot een samenwerkingsagenda komen waarin onder meer is opgenomen: een nauwkeurige omschrijving van de doelgroep, doelstelling(en), taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de verschillende samenwerkende partijen, beschrijving van de werkprocessen en –afspraken en de te gebruiken instrumenten;
- zij dit vast zullen leggen in een regionale samenwerkingsovereenkomst.

Naam onderwijsinstelling

Namens deze,
(handtekening)

(naam)

(functie)

Op 30 maart 2012, te Apeldoorn